
Jeromos füzetek

Bibliatudomány – Bibliaapostolság

85. szám

Szentírásvasárnap

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Budapest, 2011

Saul rátámad Dávidra (Bécsi Aranybiblia, vö. 44.o.)	címlap
Ajánlás (XVI. Benedek pápa)	1
Csendes percek (Csaba testvér)	2
Pál apostol környezete és kapcsolatai (Kocsis Imre)	5
<i>Élő Ige Bibliaiskola, 75. óra (Vágvölgyi Éva)</i>	17
Az elnök úr kutyája (Beton atya)	32
Befejezett templom Jákob kútjánál (Gyürki László)	34
Olvasóink kérdezik (T.B.)	41
Társulatunk életéből	44
Ajánlatunk	Borító

J e r o m o s f ü z e t e k

az első magyar szentírástudományi folyóirat
– gyakorlati anyaggal hitoktatók számára –
ISSN 0866-2207

Szerkeszti, kiadja és terjeszti:

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

B i b l i a k ö z p o n t

1066 Budapest, Teréz krt. 28. I/6. Fax: 312-24-78

Nyitva: hétfő-csütörtök, 9-17-ig ☎ 332-22-60

Email: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Honlap: www.biblia-tarsulat.hu

**A szerkesztőbizottság tagjai: Székely István, Tarjányi Béla,
Thorday Attila, Vágvölgyi Éva**

Felelős szerkesztő: Tarjányi Béla

Képek a Bécsi Aranybibliából: Pál elbúcsúzik tanítványaitól
Milétoszban (15.o.), Dávid legyőzi Góliátot (19.o.),
Józsefet eladják testvérei (39.o.)

Nyomda: Royal Press Hungary Kft.

Kedves Testvérek!

Nagyon örülök, hogy itt látlak benneteket Castel Gandolfo terén, és folytathatom a júliusban félbehagyott témát: »az imádság iskoláját«. Kissé más módon, de anélkül, hogy a témától eltávolodnánk, ma is szeretnék felvetni néhány lelki és konkrét szempontot, amelyek hasznosnak látszanak, nem csak azok számára, akik – a világ egy részén – nyári szabadságukat töltik, mint mi, hanem mindazok számára is, akik most is napi munkájukat végzik.

Amikor foglalatosságaink során egy kis pihenő időt illeszthetünk az életünkbe, főleg a szabadság idején, gyakran magunkkal viszünk egy könyvet, amit olvasni szeretnénk. Éppen ez az az első szempont, amelynél ma kissé időzni szeretnék. Mindannyiunknak szüksége van olyan időre és helyre, amikor és ahol az ember elmélyülhet, elmélkedhet, megpihenhet... Istennek legyen hála, hogy ez így van! Mert ez az igényünk jelzi, hogy nem csak a munkáért vagyunk, hanem azért is, hogy gondolkozzunk, mérlegeljünk, vagy egyszerűen csak azért, hogy értelmünkkel és szívünkkel egy elbeszélésre figyeljünk, egy történetre, amelybe magunkat is belehelyezhetjük, és amelyben bizonyos mértékig »elveszítjük« magunkat, hogy azután meggazdagodva térjünk vissza belőle.

A legtöbb könyv, amit nyaralásunkra olvasmányként magunkkal viszünk, elsősorban arra szolgál, hogy kikapcsolódjunk. Ez természetes. Vannak azonban sokan, akik – főleg akkor, ha hosszabb pihenőt engedhetnek maguknak – igényesebb olvasmányok szentelik idejüket. És most szeretnék egy javaslatot tenni: Miért nem szánjuk rá magunkat ilyenkor, hogy felfedezzük a Biblia néhány olyan könyvét, amelyek többnyire kevésbé ismertek – vagy amelyekből a liturgiában hallottunk egy részt, de a szöveg egészét még nem olvastuk? Tény, hogy sok keresztény soha nem olvassa a Bibliát, és így arról csak nagyon korlátozott és felszínes ismeretekkel rendelkezik. A Biblia, amint a neve is jelzi, könyvek gyűjteménye, egy kis »könyvtár«, amely egy évezred során született. A benne található »könyv-

vecskék« közül sok a legtöbb ember számára szinte teljesen ismeretlen marad, még a jó keresztények számára is. Némelyik könyv egészen rövid, mint például Tóbiás könyve, ez az elbeszélés, amely a családdal és a házassággal kapcsolatban emelkedett szintű felfogásról tanúskodik; vagy Eszter könyve, amelyben a zsidó királynő megmenti népét a megsemmisüléstől hite és imája által. Rút könyve még rövidebb: ő egy idegen asszony, aki ismeri Istent, és megtapasztalja Isten gondviselését. Ezeket a rövid könyveket egy óra alatt el lehet olvasni. Nagyobb terjedelmű és igazi mesterművek például Jób könyve, amely az igaz szenvedésének nagy problémáját feszegeti; a Prédikátor könyve, amely igen lenyűgöző elsősorban bámulatos modernsége miatt, amellyel az élet és a világ értelmét kutatja; és az Énekek Éneke, amely egy csodálatos, jelképes költemény az emberi szeretetről. Amint látjátok, mindezek az Ószövetség könyvei. És az Újszövetség? Igen, az Újszövetséget jobban ismerjük, itt a könyvek műfajai nem olyan változatosak. Mégis, nagyon megéri egy evangéliumot folyamatosan elolvasni. Ugyanígy tudom ajánlani az Apostolok cselekedeteit is, vagy egy-egy levelet.

Befejezésül, kedves Testvérek, azt szeretném nektek ma javasolni, hogy a nyár folyamán vagy a pihenő időtökben legyen veletek a Szentírás, hogy újra élvezzétek, hogy folyamatosan végigolvassátok egy-egy könyvét, amelyet kevésbé ismertek, vagy akár az ismertebbeket is, mint például az evangéliumokat. Így a pihenés ideje nem csak kulturális gazdagodást jelent majd számotokra, hanem lelki táplálékot is: Isten megismerését, a vele való párbeszédet, az imát. Nagyon szép elfoglaltság a szabadság idején, ha ezt a könyvet, a Bibliát a kezünkbe vesszük, ezzel tudunk kikapcsolódni, és közben Isten szavának tágas terébe lépve elmélyítjük kapcsolatunkat azzal, ami Örök – így nyer értelmet a szabadidőnk, amelyet az Úr ajándékoz nekünk.

XVI. Benedek pápa
Castel Gandolfo, 2011. 08. 03.

Tízparancsolat = Tíz Boldogság

1. Uradat, Istenedet imádd, és csak neki szolgálj!

„Boldog az az ember, aki egyedül a leghatalmasabb Úrnak, a világ Teremtőjének szolgál, akit megszólíthat, társának, barátjának tarthat, és vele élheti a mindennapjait.”

2. Isten nevét hiába ne vedd!

„Boldog az az ember, aki Isten nevét szeretettel és tisztelettel veszi a szájára.”

3. Az Úr napját szenteld meg!

„Boldog az az ember, aki a hét egy napján – Jézus Krisztus emlékére ez a nap a vasárnap – megáll, az Ég felé fordítja szemét, a hét százhatvannyolc órájából eggyen a nagycsaládjával, az egyházközségével, a közösségével a szentmisén imádkozik, erőt merít, hogy ne kizsigerelve, kimerülve, hanem derűsen, feltöltődve folytassa a mindennapi munkát.”

4. Atyádat és anyádat tiszteld!

„Boldog az az ember, aki szereti és tiszteli apját és anyját, mint ahogy a bimbó szereti a megtartó, tápláló gyökeret, mint ahogy a folyó szereti a forrást, mint ahogy a madár szereti a fészket, mert hatalmas nyugalom, béke, öröm és fény születik meg benne.”

5. Ne ölj!

„Boldog az az ember, aki tiszteli az életet, bármilyen formában jelenik is meg.”

6. Ne paráználkodj!

„Boldog, aki Isten gyönyörű ajándékaként éli meg hitvesével a testi szerelmet.”

7. Ne lopj!

„Boldog az az ember, aki más tulajdonát tiszteletben tartja, aki a rábízott anyagi javaknak nem szolgája, hanem bölcs őrzője, gyarapítója és továbbajándékozója.”

8. Ne hazudj, és mások becsületében kárt ne tégy!

„Boldog az az ember, akinek igaz, vigasztaló, áldó szavaiból, tetteiből bizalom, élet fakad. Tudva hirdetem, hogy az őszinte emberi szó, az igaz beszéd, a szelíd jóság világformáló erő, hegyeket mozgat, falakat dönt le, és egy új világ kapuit tárja ki előttünk.”

9. Felebarátod házastársát ne kívánd!

„Boldog az az ember, aki csak az után vágyakozik, ami az övé, mert a hűség biztonságot, bizalmat és teljességet ad.”

„Ha valaki őszintén, tisztán szereti a társát, akkor bebarangolni, felfedezni őt, együtt kibontakozni, eljutni a létezésük határáig – olyan folyamat, amelyhez egy emberélet kevés.”

10. Mások tulajdonát ne kívánd!

„Boldog az az ember, aki megelégszik azzal, ami az övé, és a munkát, a becsületes fáradozást az élet értékének tekinti.”

*„A parancsolatokat nem úgy kell felfogni,
mint egy korlátot, hanem mint
egy autósztrádát, vagy a vonatsínt,
ami igazándiból röpíthet a cél felé.
A szabadság útjaként élhetjük meg.”*

(Böjte Csaba testvér: Iránytű a végtelenhez)

Kocsis Imre

Pál apostol környezete és kapcsolatai

Ahhoz, hogy Pál apostol tevékenységét és gondolatvilágát jobban megérthessük, fontos, hogy mindig szem előtt tartsuk azt a környezetet, amelyben élt, és amely biztosan hatást gyakorolt rá. Ugyanakkor azt is fontos figyelembe venni, hogy milyen kapcsolatokat ápolt az ősegyház egyéb jelentős személyiségeivel és saját közvetlen munkatársaival. A jelen értekezésben erről kívánok rövid áttekintést adni.

Pál és a judaizmus

Bár a Krisztust elutasító zsidóság részéről ellenszenvet s nem ritkán ellenállást és üldöztetést tapasztal, bár esetenként kemény szavakkal illeti az ellene munkálkodó izraelitákat, Pál mindvégig vallja zsidó származását, a zsidósághoz való tartozását, sőt a zsidókkal való alapvető szolidaritását. Zsidó-keresztény ellenfeivel szemben többek között így nyilatkozik: „Zsidók ők? Én is! Izraeliták ők? Én is! Ábrahám ivadékai ők? Én is!” (2Kor 11,22; vö. még Gal 1,14; 2,15). Zsidó származásáról még bővebben ír a Fil 3,3-ban: „a nyolcadik napon körülmetéltek, Izrael nemzetéből, Benjamin törzséből származom, héber a héberek közül, a törvény megtartásában farizeus.” A zsidóság iránti szerető aggodalma különösképpen a Római levélben tárul fel: „Igazat mondok, nem hazudom, a lelkiismeretem mellettem tesz tanúságot a Szentlélekben, hogy nagy a szomorúságom és szívemnek fájdalma szüntelen. Hiszen azt kívánnám, hogy magam legyenek átkozottként távol Krisztustól testvéreimért, test szerint való rokonaimért, az izraelitákért” (Róm 9,1-3; vö. még 11,1).

A Fil 3-ban Pál azt hangsúlyozza, hogy a Krisztussal való találkozás a damaszkuszi úton döntő változást hozott életében, amely a korábbi nézetek és értékrendek radikális átértelmezéséhez vezetett („De ami számomra nyereség volt, azt veszteségnek tartottam Krisztusért” Fil 3,7). Ennek ellenére az apostol zsidó identitása vallásosságának, missziós stratégiájának, érvelésének és teológiájának több pontján is megmutatkozik. Alljon itt ezekből néhány példa:

- Az emberek csoportokra való osztása: zsidók és pogányok, illetve zsidók és görögök, valamint a zsidóság üdvörtörténeti elsőbbségének elismerése: „előbb a zsidóknak, majd a görögöknek” (Róm 1,16).
- Izrael szent irataira való hivatkozás, illetve annak tudatosítása, hogy ezek tartalma – prófétai értelemben – a pogányságból megtérteknek is szól.
- Apostoli meghívásának a prófétai meghívásokhoz hasonló leírása (Gal 1,15-17), valamint annak tudata, hogy ő voltaképp az eszkatológikus örömhírvivő, aki az egyetemes üdvösség jó hírét viszi a nemzeteknek (Róm 11,14k; vö. Iz 52,7).
- Zsidó missziós propaganda témáinak átvétele: a bálványimádás és pogány kultuszok értelmetlensége; a bálványoktól való elfordulás szükségessége; megtérés az „élő” Istenhez (1Tessz 1,9-10; Róm 1,18-32).
- Rokonság a qumráni szóhasználattal: „Isten igazsága” (1QS X 25; XI 12; 1QM IV 6); „törvény tettei” (4Q 398 14 ii 3); a hústest és a bűn (1QS XI 9-14).
- Zsidó írásmagyarázati technikák alkalmazása: qal wahómer következtetés (Róm 5,9); gezera sawa (Róm 4,1-12); midrás jellegű értelmezés (1Kor 10,1-13; Gal 3,6-14); tipológia (1Kor 10,1-13) és allegória (Gal 4,21-31).
- Olyan témák iránti nagyfokú érdeklődés, amely a farizeusok tanában kiemelt helyen állt: törvény és megigazulás; a Szentlélek mint adomány; halottak feltámadása. Ezek a témák nyilván az őskeresztény hagyományban is ismertek voltak, tehát szó sincs arról, hogy egyedül a farizeusi örökségre gondoljunk. Ám az aligha tagadható, hogy nem minden újszövetségi iratban annyira hangsúlyosak, mint a páli levelekben. A törvény és a megigazulás kapcsolatát egyetlen más újszövetségi irat sem fejtegeti oly részletesen, mint Pál. A Szentlélekről is csak a lukácsi és a jánosi iratokban van még bővebben szó. A halottak feltámadására is leggyakrabban Pál utal.

Pál és a hellenista kultúra

Mivel Pál a hellenista nagyvárosban, Tarzuszban született és nevelkedett, s térítő tevékenysége is nagyrészt olyan területeken történt, ahol a hellenista kultúra volt a meghatározó, joggal gondolhatunk arra, hogy ez a kultúra némileg hatással volt rá. Szinte kizárt, hogy Tarzuszban pogány iskolákat látogatott volna, hiszen szigorú törvénytisztelő családból származott. Ugyanakkor esetenként egy-egy görög szónokot vagy filozófust minden nehézség nélkül meghallgathatott, s így a sztoikus és epikureus filozófiai irányzatok eszmevilágával és erkölcsi felfogásával is megismerkedhetett. Elmélyült ismeretekre azonban biztosan nem tett szert, levelei legalábbis nem árulkodnak arról, hogy a görög klasszikusok vagy a nagy filozófusok műveit ismerné. A hagyományos pogány vallásokról és a misztériumkultuszokról csakis hallomásból szerezhetett ismeretet.

Az biztos, hogy igen jól elsajátította a görög nyelvet. A zsinagógai iskolában, ahol tanulmányait folytatta, nagy valószínűséggel görög nyelvet is oktattak. Ez persze nemcsak a nyelvtan és mondattan megismertetését foglalta magába, hanem némi retorikai képzést is. Nem feledhetjük, hogy a szórványban élő zsidók – bármennyire önálló közösséget alkottak is – szükségszerűen kapcsolatba kerültek pogány környezetükkel. Ha például egy izraelitát valamelyik nem-zsidó társa valamilyen ügyben feljelentette és vádolta, az illetőnek pogány bíróság előtt kellett védekeznie, s ehhez retorikai gyakorlatra volt szüksége.

Hogy a görög világ tényleg komoly befolyásoló tényező volt Pál számára, azt jól mutatja az a tény, hogy az emberek csoportosításánál a „zsidó – görög” (Ἰουδαῖος – Ἕλλην) párost használja. A megkülönböztetés nyilván a „zsidó – pogány” értelemben magyarázandó, ám mégis figyelemre méltó a szóhasználat, hiszen a pogányvöltöt az ἔθνη (ethné = népek) főnévvel is ki lehet fejezni. A páli szóhasználat annak a tagadhatatlan ténynek felel, hogy a nem-zsidók többsége görögül beszélt. Nem véletlen, hogy az apostol minden levelét – a Rómaiaknak szántat is – görögül írta.

Nyugodtan kijelenthetjük, hogy Pál folyékonyan és jól beszélt a görög nyelvet. Stílusa nem döcögős és nem nehézkes. Esetenként

bonyolultabb mondatokat is elegánsan fogalmaz, bár kevésbé szerencsésen formált mondatok is előfordulnak. Az Ószövetséget a Szeptuaginta alapján idézi. A görög nyelv tehát Pál számára nem egyszerű alkalmazkodás hallgatóihoz és olvasóihoz, hanem képzettségének egyik sajátos vonása.

Vajon a szóhasználatot, az előadásmódot és teológiai szemléletet illetően kimutatható-e a hellenista kultúra valamiféle hatása? A kérdésre, úgy tűnik, igenlő választ adhatunk. Apostoli szolgálatának szemléltetése érdekében nem riad vissza attól, hogy a görög stadionok versenyeire hivatkozzék (1Kor 9,24-27). A „test” metafora valamelyik emberi közösség szemléltetésére szintén a görög-római kultúrkörben volt ismert. A híres szeretethimnusz (1Kor 13) az enkömion műfajcsoportba tartozik, amely jól ismert az ókori görög világban (pl. *Türtaios*z elégiája a bátorságról; *Platón* dicsőítő szavai az eroszról: *Lakoma* 197). A szeretethimnuszban szereplő tükör-hasonlathoz (13,12) is lehet párhuzamokat találni (*Plutarkhosz*, *De Iside et Osiride* 76,382; *Alexandriai Philón*, *De Decalogo* 105). A Róm 6,1-6 nyelvezete némi hasonlóságot mutat a misztériumkultuszokéval, amelyeket persze a zsidó és keresztény Pál közvetlenül nem ismert. Kiemelendők a sztoikus filozófiából átvett szavak: erény (ἀρετή), lelkiismeret (συνείδησις). Megfontolandó még a sztoikus filozófia esetleges hatása az 1Kor 8,6-ban és a Róm 11,36-ban. A levelekben gyakorta fellelhető bűn- és erényfelsorolásokhoz, valamint a házi kódexekhez szintén található párhuzamok a hellenista iratokban.

Külön érdemes említeni a *diatribé* használatát a Római levélben és a Korintusi levelekben. A *diatribé* jól ismert beszédforma volt a görög-római világban: párbeszéd egy képzeletbeli vitapartnerrel, akinek ellenvetéseit meg kell cáfolni. Gyakoriak benne a retorikus kérdések és közbevetések. A *diatribé* képviselőiként említik az alábbi sztoikusokat: Musonius Rufus, Epiktétosz, Seneca. A páli levelekben főképp a következő szakaszokban figyelhető meg a *diatribé*: Róm 1,18-2,11; 8,31-39; 11,1-24; 1Kor 4,6-15; 9,1-18; 15,29-49.

Pál és Jézus

Nem kétséges, hogy Jézus Krisztus személye különösen meghatározó Pál számára. Ám az esetek túlnyomó többségében az apostol a feltámadt Krisztusról szól, aki persze azonos a keresztre feszített és értünk kínhalált szenvedett Jézussal. Leveleiben Pál sehol sem hivatkozik nyíltan arra, hogy a Názáretből származó prófétával személyesen találkozott volna. Közvetett megnyilatkozásnak a 2. Korintusi levél alábbi mondatát lehetne tekinteni: „Mi tehát mostantól fogva senkit sem ismerünk test szerint. És ha Krisztust test szerint ismertük is, most már nem úgy ismerjük” (2Kor 5,16-17). Ám fontos tudatosítanunk, hogy a „test szerint” kifejezés az „ismerni” igéhez kapcsolódik. A kijelentés értelme: Krisztus ismeretében nem emberi szempontok dominálnak, hanem a hitbeli megközelítés. A hit által válik érthetővé és elfogadhatóvá, hogy az emberi nézőpontból gyengének látszó és szégyenletes kereszthalált szenvedő Jézus valójában a Krisztus, akit Isten feltámasztott. Ebből kifolyólag az idézett mondatokból nem lehet arra következtetni, hogy Pál a megtérése előtt személyesen ismerte Jézust. A kijelentést ugyanakkor úgy sem szabad értelmezni, mintha Pál a földi Jézust leértékelné, és semmiféle érdeklődést sem tanúsítana iránta. Hiszen az ismeret, amelyről itt beszél, a földi Jézusra és a megdicsőült Úrra egyaránt vonatkozik.

Jézus nyilvános működésére csak kevés hivatkozás található a páli levelekben. Mivel az apostol tanításában igen hangsúlyos a megváltás valósága, nem csodálkozhatunk azon, hogy legtöbbször a kereszthalál ténye nyer említést (vö. 1Tessz 2,15; 4,14; 5,10; 1Kor 2,8; 15,3; 2Kor 5,14-15; 13,4; Gal 1,4; 3,13; Fil 2,8; 3,11; Róm 4,24; 5,6-8; 14,9; Kol 1,20). Ám Pált nem a külső tényezők érdeklik, hanem a halál voltaképpeni értelme: engesztelés és helyettesítés, illetve Isten szeretetének megfellebbezhetetlen jele. A kereszthalálon kívül az apostol csak azt említi, hogy Jézus „test szerint” Izraelből (Róm 9,5) és Dávid nemzetségéből (Róm 1,3) származott, illetve elárulása és halála előtt megalapította az Eucharisziát (1Kor 11,23-25).

Feltehető a kérdés, vajon Pálnak milyen mélységű ismeretei lehettek Jézus földi tevékenységéről. A jézusi emlékek nyilván nem voltak számára ismeretlenek. Amikor három évvel megtérése után

Jeruzsálemben ment, két hetet töltött Péterrel (Gal 1,18). Nem kizárt, hogy ez idő alatt sok új ismeretre tett szert Jézussal kapcsolatban. Ám ettől a látogatástól függetlenül is biztosan kapcsolatba került a Jézus földi működésének emlékét őrző és aktualizáló hagyománnyal. Egyes exegeták feltételezik, hogy a szóbeli igehirdetése során Pál gyakrabban hivatkozott a Jézussal kapcsolatos hagyományra, de a leveleiben aktuális kérdésekre összpontosított, és nem a jézusi emlékek tételes továbbadására törekedett. Ezt a feltevést mi is valószínűnek tartjuk, bár egyértelmű igazolása nem lehetséges, mivel Pál szóbeli megnyilatkozásairól nincsenek közvetlen forrásaink.

A Jézus-hagyomány ismeretét mindenesetre alátámasztja az a tény, hogy bár Jézus működésének eseményeire (Jézus tetteire) Pál nem hivatkozik leveleiben, Jézus mondásaira viszont igen. Mindezekelőtt az Eucharisziát alapító mondatok emelhetők ki (1Kor 11,24-25), amelyek főképp a Lukács-evangéliumban (22,19-20) található szerzési szavakra hasonlítanak. Ugyancsak jelentősek a válástiltásra vonatkozó megjegyzések, hiszen az apostol nyíltan az Úr parancsára hivatkozik: „Azoknak pedig, akik házasságban élnek, nem én parancsolom, hanem az Úr, hogy a feleség a férjétől el ne váljon – ha pedig elválk, maradjon házasság nélkül, vagy béküljön ki férjével –, és a férfi se bocsássa el feleségét” (1Kor 7,10-11). A háttérben nyilván a Mk 10,2-12-ben és annak párhuzamos helyein álló jézusi mondások állnak. Szintén Jézus egyik mondására utal Pál, amikor kijelenti: „Éppen így rendelte az Úr is azok számára, akik az evangéliumot hirdetik, hogy az evangéliumból éljenek” (1Kor 9,14). Itt a Mt 10,10 lehet a hivatkozási pont: „Méltó ugyanis a munkás az eledelére.” Érdekes, hogy Krisztus kinyilatkoztatására az 1Tessz 4,13-18 eszkatológikus tartalmú szakaszában is utalás történik: „Az Úr igéje alapján mondjuk” (4,15). A szóban forgó szöveg (4,16-17) a Mt 24,30k tartalmával hozható összefüggésbe.

A négy helyen kívül, amelyekben Pál apostol nyíltan az Úr tanítására hivatkozik, egyéb, főképp buzdító jellegű szövegek is találhatóak, amelyek Jézus tanításának hatását tükrözik: aggodalomtól mentes élet: Fil 4,5 // Mt 6,25-34; imádság az üldözőkért: Róm 12,14 // Mt 5,44; lemondás a megtorlásról Róm 12,17.19 // Mt 5,39; az ítékezés ellen: Róm 14,10 // Mt 7,1; a testvéri intés: Gal 6,1 // Mt

18,15; a hegyeket mozgató hit: 1Kor 13,2 // Mt 17,20; az „igen” és a „nem”: 2Kor 1,17k // Mt 5,37; Αββα (Abba) Isten megszólításaként: Gal 4,6 és Róm 8,15 // Mk 14,36; az éjszakai tolvaj hasonlata: 1Tessz 5,2 // Mt 24,43.

Külön kiemelendő, hogy Pál kétszer is nyomatékosan állítja, hogy a felebaráti szeretet voltaképp a törvény teljesítésével azonos: Gal 5,13k; Róm 13,8-10. A háttérben bizonyára Jézusnak a legfőbb parancsra vonatkozó tanítása áll (Mk 12,28-31 és párh.).

Az előzőek alapján bátran kijelenthetjük, hogy Pál működése és tanítása összhangban áll Jézuséval. Jézushoz hasonlóan ő is azt tudatosítja, hogyan viszonyul Isten az emberekhez, és milyennek kellene lenniük az embereknek Isten előtt. Miként Jézus a bűnösök megmenntéséért munkálkodott, úgy Pál főképp az Istentől távol levő pogányok között – azok Istenhez és Krisztushoz vezetése érdekében – folytatta térítő tevékenységét. Éppen ezért helytelen minden olyan kísérlet, amely Jézust és Pált szembeállítani kívánja egymással. Éppúgy megalapozatlan az a nézet, miszerint Pál lenne a kereszténység voltaképpeni alapítója.

Persze azt sem hagyhatjuk figyelmen kívül, hogy Pál apostol számára Jézus nem egyszerűen múlthoz tartozó személy. Az a tény, hogy Krisztus feltámadt és Pálnak is megmutatta magát (1Kor 9,1; 15,8), az apostoli tevékenység legfőbb mozgatója. Éppen ezért Pál igazából egyetlen végső célt tart szem előtt: osztatlan szívvel követni Krisztust – persze úgy, hogy másokkal is megismerteti – s egyre teljesebben azonosulni vele: „Őérte (= Krisztusért) mindent veszni hagytam, és szemétnek tekintek, csakhogy Krisztust elnyerjem, és hogy én őbenne legyek, nem a saját megigazulásom alapján, amely a törvényből származik, hanem az által a megigazulás által, amely Krisztus hitéből való, vagyis amely Istentől van a hit révén. Krisztust akarom megismerni, és feltámadásának erejét, a szenvedéseiben való részvételt hozzá hasonulva a halálban, hogy valamiképpen eljussak a halottak közül való feltámadásra” (Fil 3,8-11). „Krisztussal együtt keresztre vagyok szegezve; élek én, de már nem én, hanem Krisztus él bennem. Amit pedig most a testben élek, azt az Isten Fiában való hitben élem, aki szeretett engem, és önmagát adta értem” (Gal 2,19-20).

Pál és az ősegyház

Ősegyházon ez esetben a páli missziót megelőző keresztény közösségeket, főképp a jeruzsálemi közösséget értjük. Ez utóbbival kapcsolatban Pál mind az alapvető függetlenséget, mind az élő kapcsolatra való törekvést hangsúlyozza. A Galata levél elején nyomatékosan kijelenti, hogy küldetését nem emberektől kapta, tehát nem egy már létező keresztény közösség küldöttjének tartja magát, hanem Krisztus apostolának a szó szoros értelmében. Ebből kifolyólag egyenrangúnak tekinti magát a jeruzsálemi apostolokkal: „Nem vagyok-e apostol? Nem láttam-e Jézust, a mi Urunkat?” (1Kor 9,1). A jeruzsálemi közösségtől való függetlenség jele az is, hogy megtérése után csak három évvel megy Jeruzsálembe, hogy találkozzék Péterrel (Gal 1,18). Missziós küldetését is egyéni kezdeményezésből, nyilván a Krisztustól való elhivatottság tudatában kezdi meg. Ám mégis fontosnak ítéli a jeruzsálemi vezetőkkel való egyeztetést. Az apostoli zsinattal kapcsolatos reflexióját így vezeti be: „Kinyilatkoztatásból indítva mentem föl, és megtárgyaltam velük az evangéliumot, amelyet a pogányok közt hirdetek, azokkal külön is, akik tekintélyesek voltak, *nehogy hiába való legyen, hogy futok vagy ahogy futottam*” (Gal 2,2). A jeruzsálemi közösséggel való kapcsolattartás egyértelmű jele a Makedónia és Akhája területén levő közösségekben való gyűjtés a jeruzsálemi keresztények megsegítésére (vö. 1Kor 16,1-3; 2Kor 8-9; Róm 15,25-29). A gyűjtés bizonyára a jeruzsálemi apostoli zsinaton történt megegyezés következménye (Gal 2,10). Jelentőségét szépen tárja fel a Római levélben megfogalmazott mondat: „Makedónia és Akhája ugyanis jónak látták, hogy némi gyűjtést rendezzenek a jeruzsálemi szentek szegényei számára. Jónak látták, de tartoznak is nekik. Mert ha a pogányok részesei lettek az ő javaiknak, kötelességük a testiekben nekik szolgálni” (Róm 15,26-27).

A jeruzsálemi apostoli zsinatról szóló beszámolóban Pál külön említi az „oszlopokat”, Pétert, Jakabot és Jánost, akik a közösség vezetésében kiemelkedő szerepet tölthettek be (Gal 2,9). Tekintélyüket nyilván Pál is fenntartás nélkül elismeri. Jánosról egyébként más összefüggésben nem tesz említést, Jakabról is meglehetősen ritkán. Az azonban eléggé nyilvánvaló, hogy Pál és Jakab nézete jelentősen különbözött egymástól, mivel Jakab a szigorú, törvénytisztelő zsidó-

keresztények vezetője volt. Mindazonáltal Pál küldetését és körülmetéléssel kapcsolatos nézetét ő is elfogadta (vö. Gal 2,9).

Az apostolok közül Pál legtöbbször Péterre utal, szinte mindig a Kéfás név használatával. Mindenekelőtt a Kéfás (Κηφᾶς) név emelhető ki, hiszen Pál apostol, egyetlen kivételtől (Gal 2,7-8) eltekintve, mindig az eredeti arám nevet említi, s ezzel Péternek az egyházban betöltött sajátos helyét ismeri el. Amikor a Krisztus haláláról, feltámadásáról és megjelenéseiről szóló őskeresztény hitvallást (1Kor 15,3-5) idézi, első helyen tesz említést a Péter előtt történt jelenésről (1Kor 15,5). A Galata-levélben a meghívásáról szóló beszámolóban külön hangsúlyozza, hogy három évvel a damaszkuszi esemény után Jeruzsálemba ment, „hogy Kéfást megismerje” (1,18). Pál elsősorban nem a Tizenkettő körével, illetve a jeruzsálemi vezetőkkel akar találkozni, hanem Péterrel. Hogy a jeruzsálemi látogatás során Jakabbal, az Úr testvérével is találkozott, azt csak mellékesen említi (1,19).

A jeruzsálemi zsinattal kapcsolatos visszaemlékezésében is külön említi Pétert: „látták, hogy rám van bízva a körülmetéletlenek evangéliuma, mint ahogy Péterre a körülmetélteké – mert aki erőt adott Péternek a körülmetéltek apostolságára, nekem is erőt adott a pogányok között” (2,7-8). A zsinatról szóló beszámolója után Pál arról ír, hogy közte és Péter között Antiochiában nézeteltérés alakult ki (2,11-14). Ennek hátterében egy olyan közös étkezés, szeretetlakoma állt, amely az ősegyházi gyakorlat szerint megelőzte az Eucharisziát. Antiochiában, az egység jeleként, a zsidóságból megtértek együtt étkeztek a pogányságból megtértekkel, ám ez a szabad magatartás nem minden zsidó-keresztény közösségre volt jellemző, hiszen sokan közülük az ételtilalmakat kötelező érvényűeknek tartották magukra vonatkozólag. A jeruzsálemi keresztény közösség is ezt a szigorú álláspontot képviselte. Antiochiában Péter először csatlakozott az asztalközösséghez, de amikor megérkeztek Jakab küldöttei Jeruzsálemből, visszavonult. Pál ezt a magatartást képmutatásként értékelte, és nyíltan szembeszállt vele (κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντίστην 2,11). A szemrehányás mindazonáltal nem jelenti Péter tekintélyének kétségbevonását vagy valamiféle személyes ellenségeskedést. A feddés keménysége éppen abból fakad, hogy nem akár-

kiről van szó, hanem Kéfásról, a „szikláról”. Hogy Pál alapvetően továbbra is tiszteletet tanúsít Péter iránt, azt jól mutatják levelei – illetve a levelek fentebb említett részletei –, amelyek több évvel az antiochiai nézeteltérés után keletkeztek.

A nézeteltérés értelmezése az egyháztörténelem folyamán komoly felekezeti vitákhoz vezetett, s ma is gyakran eltérő módon nyer megítélést. A Galata levélhez írt kommentárjában *F. Mußner*¹ úgy látja, hogy Péter „vétke” Pál szemében nem pusztán a félelemben és a képmutatásban áll, hanem a teológiai következetlenségben, valamint abban, hogy Péter sajátos magatartása a helyi közösség egységét veszélyeztette. A német exegeta egyébként Péternek a szóban forgó szövegben bemutatott félelmet a személyes karakterére vezeti vissza, hiszen egyfajta bizonytalanság az evangéliumok szerint is jellemző volt rá. Olyan biblikusok is vannak, akik arra hívják fel a figyelmet, hogy a leírtak kizárólag Pál nézőpontját tükrözik, Péter érveiről sajnos nem értesülünk. *M. Hengel*² úgy véli, hogy engedékenységgel Péter és társai feltehetőleg az üldözések miatt egyre nehezebb helyzetbe kerülő jeruzsálemi zsidó-keresztény közösség, valamint a missziós területek egyházai közötti veszélyeztetett egység megmentését tartották szem előtt, s így magatartásuk a testvéri szeretet kifejezése akart lenni.

Pál és munkatársai

Bár néha modern biográfiák magánzóként mutatják be Pál apostolt, a levelek alapján egyértelműen kijelenthetjük: nagyon fontosnak tartotta az együttműködést, a testvéri közösséget és a barátságot. Térítő utakra mindig társakkal együtt indult el. Leveleinek címzésében is „társküldőként” gyakorta olvashatók munkatársak nevei (Szilvánusz: 1Tessz 1,1; 2Tessz 1,1; Timóteus: 1Tessz 1,1; 2Tessz 1,1; 2Kor 1,1; Fil 1,1; Filem 1; Kol 1,1; Szosztenész: 1Kor 1,1). Maguk-

---

¹ F. MUSSNER, *Der Galaterbrief* (HThK NT IX), Freiburg ⁴1981, 137-142.

² M. HENGEL, *Der unterschätzte Petrus*, Tübingen 2006, 97k. Hasonlóan vélekedik J. GNILKA, *Paulus von Tarsus. Zeuge und Apostel* (HThK NT Supplement 6), Freiburg 1996, 106.

ban a levelekben pedig többször szó esik arról, hogy az egyik vagy a másik munkatárs (Timóteus vagy Titusz) valamilyen fontos megbízatást teljesített vagy fog teljesíteni. Az is nyilvánvaló, hogy Pál nagyobb városokat, főleg a tartományok fővárosait a misszió központjaivá tette, ahonnan kiindulva tanítványai és munkatársai a környékbeli helységekben folytattak térítő tevékenységet. A levelek záró üdvözlétei – főképp a Római levél végén található – jól mutatják, mennyire sokrétűek voltak Pál személyes kapcsolatai. Ugyanezt tanúsítja a Filemonnak írt levél is. A háttérben nyilván az a tény áll, hogy egy-egy közösség létrejöttéhez egyéneket kellett megszólítani és meggyőzni.

A páli levelek kb. 40 személyt említenek, akiket Pál munkatársainak tekinthetünk. A szorosabb munkatársi körhöz tartozott először Barnabás, majd Szilvánusz és Timóteus, valamint Titusz. Hosszabb-rövidebb ideig más személyekkel is együtt dolgozott, úgymint Apolló (1Kor 16,12), Aquila és Priscilla (ApCsel 18,1-3; 1Kor 16,19), Epafrász (Filem 23; Kol 1,7; 4,12k), valamint Márk, Arisztarkhosz, Démász és Lukács (Filem 24; Kol 4,10.14).

A szorosabb munkatársokról érdemes valamelyest bővebben is írni. *Barnabás* Ciprus szigetéről származó levita, aki a jeruzsálemi ősegyház egyik jelentős személyisége volt (ApCsel 4,36k). Az ApCsel 9,27 szerint ő vezette a Damaszkusból érkezett, nemrégiben megtért Pált az apostolokhoz. Az antiochiai keresztény közösség létrejötte után az apostolok Barnabást küldték a szíriai városba, hogy megerősítse és felügyelje az ottani keresztényeket. A közösség buzgóságát látva felkereste a Tarsuszban tartózkodó Pált, s meghívta őt Antiochiába (ApCsel 11,22-26). Így kezdődött kettőjük együttműködése, amely a 2. missziós út kezdetéig tartott. Útjuk szétválásában Barnabást is bizonytalanító antiochiai konfliktus (Gal 2,13) és a János Márk körüli vita (vö. ApCsel 15,36-40) egyaránt szerepet játszott.

Szilvánusz (vagy Szilás) szintén a jeruzsálemi keresztény közösség tagja volt. Az ApCsel 15,22 szerint ő és egy Júdás Barsabbás nevű személy vitte Antiochiába a zsidó- és a pogány-keresztények békés együttélését szabályozó rendeletet (vö. ApCsel 15,23-29). Úgy tűnik, hogy nem tért vissza Jeruzsálembe, hiszen a Barnabással való „szakítás” után Pál őt választotta társának a 2. missziós útra. Csak ezen a térítő úton volt az apostol kísérője (ezt egyébként a tessalonikai levelek címzése is tanúsítja). Feltehetőleg a missziós út végén köszönt el Páltól. Megjegyzendő, hogy mind a név – Szilás a Saul név görögösített, Szilvánusz pedig a latinositott formája –, mind a pogány missziót folytató Pál hathatós támogatása a 2. térítő úton azt sugallja, hogy a szóban forgó személy diaszpórából származó hellenista zsidó-keresztény volt.

Timóteus Lisztrából származott, s ebben a városban találkozott az apostollal a 2. missziós út során. Zsidó anyának és görög apának volt a fia. Az ApCsel 16,3-ban Lukács azt írja, hogy Pál a környékbeli zsidókra való tekintettel körülmetéltette. Ezt a megjegyzést sok szentíráskutató nem tekinti történetileg hitelesnek, mert ellentmondani látszik annak, amit leveleiben Pál a körülmetélésről tanít (vö. 1Kor 7,18k; Gal 2,3; 5,3-6). Ám Lukács megjegyzése azt sugallja, hogy a jövődó tanítvány körülmetélése nem elméleti, hanem gyakorlati szempontok alapján történt. Ha figyelembe vesszük Pál alkalmazkodással kapcsolatos megnyilatkozását (1Kor 9,19-23), Timóteus körülmetéltetését egyáltalán nem tarthatjuk valószínűtlennek. Timóteus egyébként Pál leghűségesebb munkatársaként jelenik meg a levelekben (vö. főképp Fil 2,19-24).

*Titus*ról nem sokat tudunk. Az Apostolok Cselekedeteiben Lukács nem tesz róla említést, így csak a páli levelekből ismerjük. Származási helyére vonatkozólag nincs kifejezett adatunk. Ám az a tény, hogy pogány-keresztényként elkísérte Pált és Barnabást a jeruzsálemi apostoli zsinatra (Gal 2,1-3), azt sejteti, hogy Antiochiából származott vagy legalábbis ott lakott. A 3. térítő úton biztosan az apostol mellett volt, s nagy szerepe volt a Pál és a korintusi keresztény közösség között kialakult feszültség enyhítésében (vö. 2Kor 2,12k; 7,5-7; 8,6).

É l ő I g e

BIBLIAISKOLA

Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat

Vágvölgyi Éva

A királyság kezdete és megalapozása Izraelben

Saul – Dávid – Salamon.

Dávid felemelkedése és a trónutódlás története

A.) Alapgondolat

Sámuel két könyve és a Királyok első könyve a királyság létrejöttét, Dávid és a dávidi dinasztia uralkodását írják le. A szerző kifejezetten utal arra, hogy forrásokat használt. Az összefűzött anyag egyes részei között mutatkozó különbség is erről tesz tanúbizonyságot. Tehát a könyvek szerzője inkább szerkesztő, mint író a szó valódi értelmében. Természetesen azért a szövegek az író keze nyomát is magukon viselik, saját deuteronomikus stílusa világosan felismerhető, és a leírt eseményekhez saját véleményét is hozzáfűzi. A mű szerkezetét maga dolgozta ki, és a nyelvi megformálás is neki köszönhető. A szerző Júda királyait mindig aszerint ítéli meg, hogy milyen magatartást tanúsítottak a számára gyűlöletes magaslati kultuszt illetően. Kritikusan áll hozzá az eseményekhez, nem a keleten szokásos udvaronci, uralkodót magasztaló történetírással állunk szemben, még Dávid, a nagy király is esendő, bűnös-bűnbánó ember, az igazsághoz híven Dávid hibái, gyengeségei is élénk tárulnak. Elképzelhető, hogy ennek oka a Dávid által egyesített és még Salamon uralkodása alatt is egyetlen országot képező törzsek viszálya és az ország két részre, Északra és Délre szakadása, amelyek most már külön néven, Izrael és Júda néven szerepelnek. A két ország rokon

törzsei a másik számára előnytelen hagyományanyagot is megőrizték, melyeket szerző később egybe szerkesztett.

A királyság kezdetén, Saul a biztató indulás után csalódást okozott, és Isten elvetette, s Dávidot jelölte ki utódjául. Dávid fiatalon Saul udvarába került, de csakhamar fölébredt Saulban a féltékenysé; emiatt arra kényszerült, hogy elmeneküljön és egy ideig a pusztaban húzza meg magát. Saul halálával szabad útja nyílt az uralomra. A 2 Sám Dávid királyságát mutatja be. Nagyságát tanúsítják a győzelmek, a királyi hatalom megszilárdítása, az ország megerősítése és belső megszervezése, valamint Dávid vallásossága és ennek jutalma. Dávid előkészületeket tett egy központi szentély létesítésére, állandó hadsereget, hivatalnokrendszert hozott létre különféle tisztségekkel, erős központi hatalommal. Az északi részen kitört lázadásokat elfojtotta, meghódította a Jordán nyugati vidékét. A filiszteusok megtámadása után Edom, Arám, Moáb és Ammon következett. Dávid volt a nagy és egységes Izrael megalapítója. Országá nem élte sokkal túl, mégis eszményként élt Izrael fiainak emlékezetében Dávid is, az általa létesített birodalom is. Így lett előképe a Messiásnak, Izrael szabadítójának, aki Dávid utódeként jött el (2 Sám 7,12–15; Iz 11,1.10: Vessző kél majd Izáj törzsökéből; Jer 23,5; Mt 22,42; vö. 9,27; 12,23; 21,9: Dávid fia), sőt úgy jelent meg, mint újjáéledt ~ (Jer 30,9; Ez 34,23–31; 37,24–28; Oz 3,5).

Az egymást követő királyok uralkodásáról szóló leírások fölépítése azonos sémára épül: – 1. a trónra lépés idejének meghatározása a szomszédos országban uralmon lévő király uralkodása X. évének megadásával (szinkronizmus); – 2. a király életkora uralomra lépésekor (csak Júda királyai esetében); – 3. az uralkodás időtartama; – 4. anyjának neve és eredete (csak Júda esetében); – 5. megítélés teológiai szempontból; – 6. részletesebb forrásra hivatkozás; – 7. halála és a hely, ahol eltemették; – 8. az utód. Ebbe a keretbe illeszkednek bele a fontosabb események; a sémától eltéréssel csak akkor találkozunk, ha ennek valami különös oka van.

A szerző mindvégig kifejezésre juttatja, hogy Istenben fölismerték a történelem voltaképpeni urát, a történelmet pedig üdvösségtörténetnek fogja föl, vagyis úgy értelmezi, mint Istennek az emberrel kapcsolatos tervét, ill. ennek a tervnek megvalósulását. Az így értel-

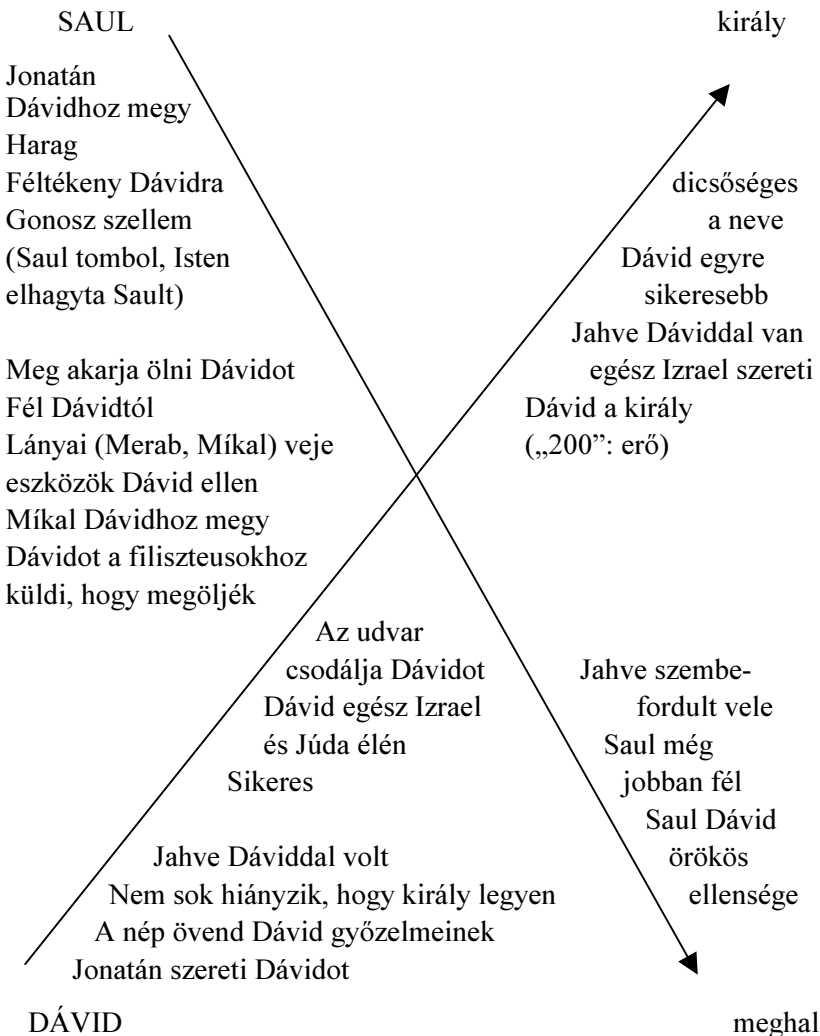
mezett történelemben Izrael kiválasztása és a vele kötött szövetség folyamánaképpen központi szerepet játszott. Izraelen belül Dávid családja töltött be kivételes szerepet, mert ígéretet kapott a fönntmaradásra és a messiási jövőre. Amikor a szerző Izrael történetéből valamit leír, azt mindenekelőtt azért teszi, hogy megmutassa: a szövetséghez való hűségéből áldás fakad (a nép boldogul), a hűtlenség viszont bűnhődést von maga után. Még ha magukról a királyokról ír is, akkor is Nátán próféta jóvendölése lebeg a szeme előtt (2 Sám 7). Ez nyomja rá bélyegét az egész műre. A szerző újra meg újra visszatér rá, idézi vagy saját szavaival adja vissza. Nyilvánvalóan benne látja megfogalmazva azt az elvet, amely a júdeai királyok hosszú történelmének egységét és jövőjét biztosítja. Minthogy azonban a királyok zöme nem felelt meg az eszménynek, sőt bűneik miatt nemegyszer veszedelembé sodorták Jahve népét és veszélyeztették a Jahve-kultuszt is, a szerző ellensúlyozásként ismételtlen szóhoz jut-tatja a prófétákat.

B.) 1 Sám 16 – 1 Kir 2

C.) Bevezetés

**1. Saul bukása - Dávid felemelkedése (1 Sám 18)
(Grafikus ábrázolás)**

**2. Munkalap I. Dávid felemelkedésének
és a trónutódlás történetének áttekintése**

1 Sám 16,14 – 2 Sám 5,12 16,14-18,18	Dávid felemelkedésének története
I. 18,17-2 Sám 1 18,17-26,25 1.	Bevezetés Saul üldözi Dávidot, Dávid vétlen Saul bukásában Saul üldözi Dávidot, Dávid kíméli az uralkodót
2. 1 Sám 27- 2 Sám 1	3 jóslat Dávid számára: 23,16 (király lesz) 24,18-23 (élete végéig) 25,26-33 (uralkodóház)
II. 2 Sám 2,1 – 4,12 2,1-3,5 1. 3,6-4,12 2.	Dávid a filiszteusoknál, nem cselekszik Izrael és Saul ellen Dávid Júdea királya, de nem fordul a Saul-pártiak ellen Dávid Júdea királya, de nem fordul Isbaál ellen Dávid helyeslése és hozzájárulása nélkül megölik Ábnert és Izbaált
III. 2 Sám 5,1-12	Dávid tehát Izrael fölött is uralkodik
2 Sám 9-20 és 1 Kir 1-2 Fő kérdés Teológiai hangsúlyok:	A dávidi trónutódlás története
1. 2 Sám 9	1 Kir 1,27 Meribbaál a királyi asztalnál
2. 2 Sám 10-12	2 Sám 11,27; 12,1.15.24; 17,14 (Jahve rendelése!) Batseba, Salamon születése
3. 2 Sám 13-14	Ámnon bűnbeesése (Támár)
4. 2 Sám 15-19	Absalom bűnbeesése (lázadás)
5. 2 Sám 20	Seba felkelése (Dávidi birodalom)
6. 1 Kir 1-2	Adonías bűnbeesése (birtoklás), Salamon az utód

Dávid felemelkedésének története egy nagyobb szövegösszefüggésbe illeszkedik be.

Munkalap II. Az uralkodás menetének bemutatása

mind az északi, mind a déli királyok esetében.

Példa: Áháb, Izrael királya (1 Kir 16,29k; 22,39k)

Kiindulás: [A a trónralépés idejének szinkronikus meghatározása
a másik országrész uralkodójának idejével
A` (csak Júda királyainál) a király életkora
B az uralkodás időtartama
B` (csak Júda királyainál) anyjának neve (tiszség!)
C az uralkodó megítélése

— Emlékek, hagyományok
a király uralkodásának idejéből

Lezárás: [D utalás a forrásokra; nagyobb tettek kiemelése
E híradás a király haláláról
E` (csak Júda királyainál) beszámoló a temetésről
F az utód megnevezése

3. Kép (ld. a füzet címlapján)

A fiatal, kistermetű, szinte gyermekarcú Dávid félig háttal hárfázik, de mintha csak megérezné a veszedelmet, visszapillant Saulra, tekintetük találkozik.

Saul meglett férfi, trónszékére támaszkodva nekifeszül, hogy Dávidra hajítsa dárdáját, arca eltökélt.

A festő a legfeszültebb pillanatot ragadja meg képén, érezzük, hogy a dárda a következő pillanatban az áldozat felé röpül.

4. Az 1 Kir 1-2 történelmi lényege

Ahhoz, hogy az 1 Kir 1-2 történelmileg lényeges mondanivalóját megismerjük, a következőket kell látni:

- 1.) Salamon trónra kerülése az udvari körök tevékenységének eredménye, miközben Júda törzsi szövetsége, amely konzervatív politikai és vallási irányultságú, a becsvágyó Adoniást támogatja.
- 2.) A végső döntést Dávid hozza meg röviddel a halála előtt, amikor felkeni Salamont, és ezzel utódjává teszi. Az utódlásban Jeruzsálem is támogatja őt. A „felülről jövő forradalom” azt jelenti, hogy ez a kinevezés minden további nélkül Júda és az északi törzsek számára is érvényes. Ami egyszer rajtaütéssel sikerült keserű bosszút áll a következő uralkodócserenél, amit az északi törzsek készítenek elő.
- 3.) Trónra kerülése után Salamon igyekszik legalizálni hatalmát, és keresi az alkalmat valódi és lehetséges ellenségeinek az eltávolítására.
- 4.) A trónkövetők történetének szerzője megpróbálja Salamon királyságát és intézkedéseit jogszerűnek bemutatni, de a mód által, ahogy az eseményeket ábrázolta, a kritikája is kifejeződik.
- 5.) Nátánt, az udvar prófétáját mint egyedüli „királycsinálót” mutatja be. Az 1. fejezetben jegyzőkönyvszerű ábrázolásban szerepét érezhető szimpátiával írja le.
- 6.) A kritikus ábrázolás és annak továbbhagyományozása bizonyíték arra, hogy léteztek Izraelben szabad gondolkodású körök.
- 7.) A régi királyság a törzsek szabad akaratán nyugodott, míg az új a dávidi dinasztia örökletes királyságán. A szerző nem abszolút királyellenes, csak kritikusan szemléli a dávidi dinasztia örökletes királyságának követeléseit és azt a módot, ahogy ezt érvényesítik.
- 8.) A trónutódok története talán az északi törzseknél keletkezett, talán „az Abjatár család bizalmas hagyományából vette át a szerző” (Duhm) az ország kettészakadásának ábrázolását, ahogy az 1 Kir 12,1.3b-18 (a 19. vers nélkül!) elbeszéli (vö. 1 Kir 12).

5. Munkalap III.

Pártok

2 Sám 3,4

Adoniás

A legidősebb királyfi
(Haggit)

Júda férfiai támogatják
(hadsereg)

2 Sám 8,17

Abjatár (Síló)

Pap
(Eliden, vö. Síló)
a rendért és a jogért
felel

Erős: tiszta
Jahve-hagyomány
Ősi papi dinasztia

2 Sám 8,16

Joáb

Dávid seregének
vezére

Csak háborúban

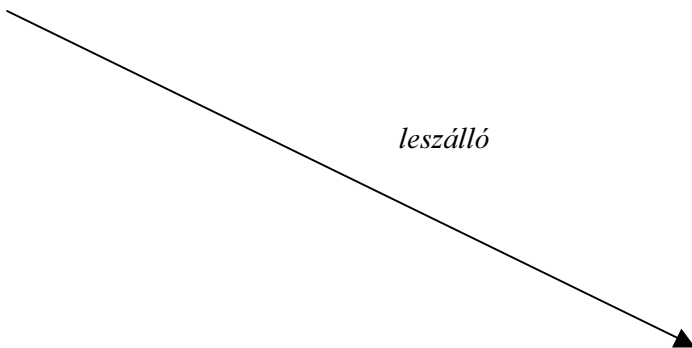
megölik

számúzik

megölik

leszálló

a dávidi trónutódlás vitájában

2 Sám 12,24

Salamon

A király fia
(Batseba)

Batseba és Nátán
Udvari próféta
befolyásolja Dávi-
dot

Erős kézzel vezeti
a sereget
(1 Kir 2,46)

2 Sám 8,17

Szádok

Szinkretista és
kánaáni hagyomá-
nyok

Fiatalabb, megegye-
zésre kész, rugalmas
papi dinasztia

Ez lesz az uralkodó
papi diansztia

2 Sám 8,18

Banaja

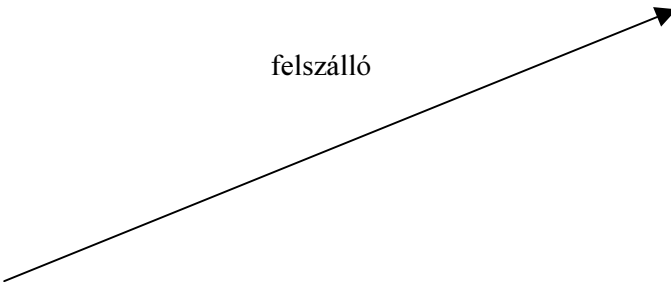
Kréti és Pléti
(zsoldosok)
(palotaőrség)

Határozott,
mindig bevetésre
kész, csak azt követi,
aki fizet

A vetélytársakat
megöli

felszálló

6. Munkalap IV. : A Királyok könyvének szerkezete

I.	<i>1 Kir 1-11</i>	<i>Salamon kora</i>	
1.	1 Kir 1 – 2	Salamon trónra kerülése	fontos: 6,11k; 8,15k; 9,1k; 11
2.	1 Kir 3 – 11	Salamon uralkodása	
II.	<i>1 Kir 12 – 2 Kir 17</i>	Izrael és Júda királyainak kora az ország kettészakadásától az Északi királyság elestéig (Kr. e. 926-722)	
			fontos: 14
1.	1 Kir 12 – 1 Kir 16-22	A kettészakadástól az Omri dinasztia kezdetéig az Északi királyságban (Kr. e. 926-878)	
2.	1 Kir 16,23 – 2 Kir 10,36	Az Omri dinasztia kora az Északi királyságban és Jéhu királysága Izraelben (Kr. e. 878-845. ill. 818)	
		1 Kir 17,19;21;2 Kir 1: Illés	
		2 Kir 2-8; (9-10);13: Elizeus	
3.	2 Kir 11,1-17,41	Atália, Júda királynőjének uralmától az Északi királyság elestéig (Kr. e. 845-722)	fontos: 17,7k

- III.**   2 Kir 18-25   Júda királyai az Északi királyság eleste utántól (Kr. e. 722) a Déli királyság elestéig (Kr. e. 587) és Babilon királya megkegyelmez a fogságban Joachinnak, Júda királyának (Kr. e. 562/1)
1. 2 Kir 18 – 20   Hiszkija uralkodása fontos: Júdában (Kr. e. 725-18,5k 697) (párh. Iz 36-39)
2. 2 Kir 21   Manassze és Ámon fontos: uralkodása Júdában 21,10k (Kr. e. 696-640)
3. 2 Kir 22,1-23,30   Jozija uralkodása fontos: Júdában (Kr. e. 639-23,25k 609)
4. 2 Kir 23,31 – 24,17   Joacház, Joakim és Joachin uralkodása Júdában (Kr. e. 609-597) és az 1. deportálás
5. 2 Kir 24,18 – 25,21   Cidkija uralkodása Júdában (Kr. e. 597-587), Jeruzsálem lerombolása (Kr. e. 587) és a 2. deportálás
6. 2 Kir 25,22 – 30   Gedolja a helytartó Júdában és Babilon királya megkegyelmez Joachinnak (Kr. e. 562/1)
-
-

7. A Salamon utáni királyság

A Salamon utáni királyok áttekintése. Néhány példa.

Példaszerű az Északi királyság egyik legjelentősebbként említett királya: Ácháb. A deuteronomista értékelés, amelybe a mindenkori királyok hagyományát elhelyezi, egyoldalú szövegértelmezést kínál.

Ácháb megítélése mind emberi, mind teológiai szempontból negatív, bár – objektíven nézve – államférfiúi szempontból bizonyos sikereket könyvelhet el, akár kiváló uralkodónak is minősíthetnénk. Hosszú uralkodása alatt a moábitákat engedelmességre bírta (vö. 2 Kir 1,1), a főnóciaiakkal – házassága révén – szorosabbra fűzte a barátságot, Júdával békében élt, így Jorám, akire Júda trónja várt, Ácháb lányát, Atalját vette feleségül (8,18). Uralma idején Izrael hatalom lett, s a főnóciaiakkal tartott barátság révén meggazdagodott. Ezt Ácháb építkezései is tanúsítják. A deuteronomista szerző ezeket csak futólag említi (22,39), de a szamariai ásatások alapján világos képet alkothatunk arányaikról: Omri palotájának kibővítése, az elefántcsont-palota (22,29), egyes városok (pl. Megiddó és Jerikó) megerősítése. Mindamellet az 1 Kir keményen elítéli Áchábot s egész házát (16,30–33; 21,25 kk.; 2 Kir 8,18,27; 9,7–10; 10,10,30; 21,13; vö. 6,16), mert felesége kedvéért eltúrta a Baál-kultuszt, sőt azt is elnézte Jezabelnek, hogy üldözze Jahve prófétáit. Jezabel egyébként is a rossz szelleme volt Achábnak (21,1–16: Nábot meggyilkolása, szőlőskertjének elsajátítása). Amikor Jéhu bevonult Jezreelbe, emberei kidobták Jezabelt a palota ablakából (2 Kir 9,30–37). A deuteronomista szerző az egyes személyeket kizárólag abból a szemszögből ítéli meg, hogy Jahve hívei közé tartozik-e valaki, vagy nem, ezért nála az uralkodó pár érdek nélkül, negatív megítélésben részesül.

A Déli királyság egyik királya, Jozija szintén példaszerű (Kr. e. 639-609). A deuteronomista megfogalmazásában mint Ácháb ellenpéldája áll előttünk. Messzemenően pozitív a megítélése. Ő Júda 16. királya, Ámon fia és utóda. 2Kir 22,1–23,30: 8 éves volt, amikor két istentelen király, Manasse és Ámon után trónra lépett, és 31 évig uralkodott. A deuteronomikus hagyomány szerint Dávid és Hiszkija mellett Júda legjobb királyai közé tartozott. Uralkodása 8. évében kezdett Jahve ügyében buzgólkodni; királysága 12. évében lerombol-

ta a bálványoknak emelt oltárokat, oszlopokat és szentélyeket; uralkodása 18. évében intézkedéseket hozott a jeruzsálemi templom helyreállítására, amelyet elődei elhanyagoltak. A helyreállítás során megtalált törvénykönyv (Második Törvénykönyv) arra indította, hogy megújítsa az istentisztelet rendjét és a sínai szövetséget. Az asszír hatalom meggyengülését felhasználta a Déli országrész határainak kiterjesztésére. Amikor Kr. e. 609-ben Nékaó fáraó előrenyomult az Eufráteszig, hogy Asszíria utolsó királyának, aki Ninive bukása (Kr. e. 612) után Háránban húzódott meg, a babilóniaiak és a médek ellen segítséget nyújtson, Jozija Jezreel síkságán szembeszállt vele, abban a reményben, hogy megnagyobbíthatja országát, de Nékaó Megiddónál legyőzte. Halálosan megsebesült, és Jeruzsálembe visszatérve meg is halt. Jeremiás siratót írt róla, de ez nem maradt fenn (2Krón 35,24).

D.) Óravázlat

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
1. Ének: Hallelu', hallelu'	ének hallás után	Áldjad én lelkem az Urat 65. o. 5 perc
2. Az előzmények rövid áttekintése A résztvevők együtt átlapozzák a Szentírásból Sámuel első könyvét a 18. fejezetig bezárólag. A benne foglalt eseményeket címszó szerűen felírják, hogy a következő részek összefüggéseit át tudják látni.	csoportos munka	Szentírás, tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza 20 perc
2. Szövegmunka A résztvevők együtt elolvassák az 1Sám 18 szövegét. Két jellemző szófordulatra fordítsanak különös figyelmet: amelyek Saul bukásáról és amelyek Dávid felemelkedéséről szólnak. Ábrázolják grafikusán a fontosabb tényeket. A süllyedő vonal Saul sorsát jelzi, az emelkedő vonal Dávidét. Lásd Bevezetés 1. Dávid felemelkedés-történetének áttekintése fejezi be a szövegmunkát. Lásd Bevezetés 2.	csoportos munka	Szentírás, tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza Munkalap I. sokszorosítva 20 perc

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
3. Képnézés lásd Bevezetés 3.	A kép megtekintése és csoportos megbeszélés	5 perc
4. Szövegmunka 1 Kir 1- 2,11 Mint ahogy az 1 Sám 18 tartalmazta Dávid felemelkedésének lényeges ismertetőjegyeit, úgy ebben a szövegrészletben fontos információkat találunk Dávid trónutódjairól, arról, hogy bár Salamon volt a legfiatalabb fia, mégis kiharcolta magának a királyságot. A résztvevők egyénileg elolvassák a szöveget, majd párosával összegyűjtik, hogy kik vannak szövetségben a dávidi trónutódok közül. A vezető a végén kiegészíti Bevezetés 4. 5. alapján. A trónutódok újbóli áttekintése, lásd Bevezetés 2. segítheti az összefüggések megértését.	egyéni munka majd páros munka, utána összesítés az óravezető kiegészítésével	Szentírás, tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza Munkalap I. Munkalap III.
5. Elmélyítő beszélgetés Salamon alakja a résztvevőket gyakran kiábrándítja. A hatalom és annak gyakran vitatott eszközei mindenkori kérdés számunkra. A cél szentesíti az eszközt? Vagy mégse?	csoportos megbeszélés	30 perc 5 perc
6. A Salamon utáni királyság – A Salamon utáni királyok áttekintése. Néhány példa A IV. számú munkalap, lásd Bevezetés 6. és a Szentírás segítségével a résztvevők áttekintik Salamon fia, Roboám uralkodásától az Omri dinasztiaig a 9. sz.-ban, (1 Kir 16,23 – 2 Kir 10,36). A résztvevők elolvassák az 1 Kir 16,29-34. Példaként kínálkozik Ácháb a királyok szinkronikus listájában, lásd Bevezetés 2. Munkalap II., amelyben a deuteronomista szerző minden északi és déli királyt elhelyezett Áchábot a szinkronikus lista 2. részében az 1 Kir 22,39k-ban is újra megtaláljuk		Szentírás, tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza Munkalap IV. 15 perc Szentírás, tábla, kréta, jegyzetfüzet, ceruza Munkalap II.

<i>Feladat</i>	<i>Módszer</i>	<i>Eszközök, időtartam</i>
<p>Az óravezető elmagyarázza a történelmi körülményeket és a későbbi teológiai értékelést. A csoport folytatja a királyok korának áttekintését. A résztvevők felütik a Szentírásból a 2 Kir 22-t.</p> <p>Újra a deuteronomista szinkronikus királylista alapján megfigyelik, 2 Kir 22, 1k; 23,28-30. Röviden áttekintik Jozija történetét. A Szentírás alapján egy rövid pillantást vetnek a királyok korának végére: Jeruzsálem lerombolására, a deportálásra és mint halvány reménysugárra, a Joachinnak való megkegyelmezésére, (2 Kir 25)</p> <p>4. Befejező ima, ének</p> <p>A 18. Zsoltár közös elimádkozása, utána ének</p>		<p>30 perc</p> <p>Szentírás: 18. Zsoltár ének- szöveg gyer- tya, gyufa 5 perc</p>

A Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat budapesti Központjában „**Élő Ige**” címmel **bibliaiskola** működik (szeptembertől júniusig minden hónap első hétfőjén du. 5-7-ig). Jelen füzetünk a hetvenötödik óra anyagát tartalmazza.

Budapest, 2011. szept. 8.

Szeretettel:

Vágvölgyi Éva óravezető
Tarjánai Béla szakmai vezető

Beton atya

AZ ELNÖK ÚR KUTYÁJA

A nagy embereket soká emlegetjük. Szent Ferencről a Fiorettiben kötetnyi legenda maradt ránk. Mátyás királyról több száz mese emlékszik. A múltat szerencsére nem könnyű eltörölni, mert az a szívünkbe vésődött. Talán ezért juthatott eszembe egy régi történet.

Bizalmas hírt kaptunk: „Mádl Ferenc elnök úr városunk vendége lesz, de nem kíván felesleges feltűnést. Semleges helyen ebédelne, jöhet-e a Püspökségre?” Boldogan igent mondtunk, s elkezdődött a készülődés. Először is elérkezett a pillanat, hogy az eddigi műanyag terítőinket abroszra cseréljük, továbbá alkalom adódott, hogy szakácsnőnk megfőzze élete ebédjét. Takarítottunk, kávéfőztünk, izgultunk, ahogy ilyenkor illik. Bár az ebédidőt megterveztük és azt a szervezőkkel egyeztettük, már reggel bejöttem vidéki szállásomról. Azaz csak jöttem volna, mert a belváros végső kanyarában természetes rendőr állta utamat.

– Arra nem lehet – okított – , jön az elnök úr!

– Tudom, hozzám jön! – válaszoltam magabiztosan.

– Nem lehet!

– Értse már! – magyaráztam papi ruhában. – Én vagyok a püspök, hozzám jön az elnök úr ebédre.

A rendbuzgó öre e kinyilatkoztatás hallatán kissé megrendült, de hamar összeszedte magát.

– Nem lehet! A kutya már végigszagolta a terepet.

– Az a kutya baja, de nekem oda kell érnem! – feleltem.

– Nem lehet!

– Telefonáljon a főnökének!

– Nem tudok!

Alig tudtam elfolytani mosolyomat, de ha már így belemelegedtünk, nem hagyhattam magam.

– Akkor én maradok! – Ezzel lekapcsoltam a motort, a rendőr pedig elment. Mögöttem torlódott a forgalom. Villogtak, öklüket rázták. Szerencsére a csukott ablakon át nem hallottam, mi volt a véleményük anyámról. Kitartóan engeszteltem. Kínos percek teltek, mire visszajött a Hatóság.

– Szóval, maga itt lakik?

– Igen, és hozzám jön az elnök úr!

– Akkor menjen!

Végre megtérhettem „székhelyemre”. Nyugtom persze egy pillanatra sem lehetett, mert jött az a bizonyos kutya. Pompás jószág volt. Állítólag egymillióba került a kiképzése. Egy csapásra a várakozás főszereplőjévé vált, mint a robbanószerek „szagértője”. Székházunkat végig szimatolta a pincétől a padlásig. Legtovább a földszinti

fogadószobában kutakodott. Méterről méterre haladt, majd megállt. Elmélyülten figyelte a könyvespolcon a szépirodalmat. Mélyeket szipantott, mi feszülten vártunk. Mielőtt kitört

volna a pánik, ő fölséges nyugalommal megrázta bundáját és tovább sompolygott. Utólag megnéztem a gyanúba keveredett köteteket. Vas István volt a „robbanóanyag”. – Kitűnő kutya! – álmétkodtam. Aztán egy órát késett az elnök úr. Vártam a kapuban, majd elébe siettem. Újságírók, filmesek gyűrűjében hosszan fogta a kezem és ráérősen kérdezgetett. Érdekelte, az iskolában tanítanak-e etikát. Amikor megmondtam az igazat, döbbenet csóválta a fejét. Aztán beljebb kerültünk. A pohárköszöntők után a fotósok illedelmesen eltűntek, elkezdődött a díszbéd levessel, és folytatódott tortával. Többre nem jutott ideje, hívta a kötelesség, ment tovább a kutyával együtt.

Évekkel később, Pesten, az Uránia mozi előtt újból találkoztam a régi biztonságiakkal. Együtt vártunk Koltay Gábor valamelyik filmjére, no meg az elnök úrra.

– Hol a kutya? – érdeklődtem. – Elkészült a mozival?

– Most ő nincs, mert ez az elnök úr magánprogramja – válaszolták készségesen.

Így történt. És még valami. Amikor a budapesti taizéi találkozón körbetérdepeltük a keresztet, a hosszú csendben felpillantottam. Velem szemben imádkozott a Magyar Köztársaság Elnöke. Megnyugodtam. Így nagy baj nem történhet. Rég volt, szép volt. Arra már nem emlékszem, mikor mozdult a Kereszt, és hogyan hívta arra a programra, amelyen már végképp nincs szüksége biztosításra, mert angyalok hordozzák (Zsolt 91,12).

Gyürki László

Befejezett templom Jákob kútjánál

A szentföldi zarándoklatok egyik kedves célpontja Jákob kútja, ahol Jézus találkozott a samariai asszonnyal. A 80-as években még többször járhattam Jákob kútjánál. Igen sokszor hallunk arról, hogy Nabluszban és vidékén többször voltak zavargások palesztinok és zsidók között. Mivel Jákob kútja ezen a vidéken van, ezért látogatása az utóbbi időben már nem szerepel a szentföldi programokban, nem jönnek ide zarándokok.

A görög-ortodoxok Jákob kútját és a kriptát, amit a keresztes időkben a kút védelmére építettek 1893-tól az 1915-ös évekig helyreállították. 1893-ban a törmelékből kibontották a kutat, és a víz is újra kezdett emelkedni. Ezen munkákkal egyidőben egy új modern templom építését is megkezdték. Az építész számára kiindulási pont volt a néhány mozaik a bizánci templom padlóján, a még megmaradt falak a keresztes időkben és egyéb maradványok a bizánci és keresztes időkben. Ezek között voltak oszlopfők, oszlopok és díszített kövek. A templom építését az első világháború kitörésekor 1915-ben

abba kellett hagyni. 1917-től kezdve a bolsevista forradalom után Oroszországból az orosz-ortodox egyház részéről a pénzügyi támogatás megszűnt. Így befejezetlen maradt a templom majdnem száz évig. A látogatók, akik az utolsó években még ide zarándokoltak, ezt a megkezdet, befejezetlen templomot láthatták, néhány oszlopot és falakat, melyek csak néhány méter magasak voltak.

A 2000-es évben feléledt a remény, hogy a megkezdet építést tovább lehetne folytatni. 2007-ben végre sikerült is befejezni a szentély építését Jákob kútjánál. Ez a jeruzsálemi görög-orthodox pátriárka, III. Theophilosz, az ortodox szerzetesek, különösen Abuna Jusztinosznak a szentély jelenlegi őrzőjének érdeme, akik nagy kitarással dolgoztak rajta. Az impozáns épület hossza 37 méter, a szélessége pedig 20 méter. Különös jelnek tartják, hogy Abuna Jusztinosz ugyanazt a nevet viseli, mint a híres kora-keresztény Szent Jusztin vértanú, aki a Krisztus utáni második évszázadban Neapoliszban, a mai Nabluszban született. Ennek a környékén van Jákob kútja. Nablusz neve az antik világban *Flavia Neapolis Samariae*, és *Colonia Flavia Iulia Neapolis* volt, mivel Veszpazián és Titusz római császárok Kr.u. 72-ben Judea fölötti győzelem után alapították.

Visszapillantás a történetébe

E bibliai hely újra felfedezése 1860-ban kezdődött, mikor a görög-ortodox pátriárka a kút romjait (*Bir es-Samiriyeh*) megszerezte. A Jákob kútját és környékét már többször kutatták a régészek többek között B. Bagatti a híres ferences régész is. A legrégebbi nyomok magával a kúttal kapcsolatosak, de az első templommal is, amelyet Kr.u. 4. században építettek. A kútban magában a hellén korból származó vázakat és kerámiatöredékeket találtak. Ebben az időben áshatták a kutat is. Ez azt jelenti, hogy már a Kr.u. 1. században, tehát az evangéliumok idején is használták. Ezért B. Bagatti hangsúlyozza, hogy Jákob kútja a legjobban bizonyított szentélyekhez tartozik Palesztinában. Római időkből való egy szarkofág Amazon-ábrázolásokkal (Kr. u. 2. vagy 3. sz.), szamaritánus feliraton a tíz parancs (Kr.u. 3. vagy 4. sz.). Egy ólom érmen, bár nem tudják pontosan keltezni, de valószínűleg a késő római időből származó varázsformula olvasható. Az előkerült mozaikok a bizánci időből valók,

ugyanúgy mint egyes feliratok, kerámia töredékek, oszlopfők és oszlopdarabok. A kút káváját, amely Jézus idejéből származhat, Jusztinián császár tiszteletére 558-ban Konstantinápolyba vitték, és ott több évszázadon át a Hagia Szofiában tisztelték. Az oltár, a bejárat, a szenteltvíztartó részei és 3 oszlopfő a keresztesek idejéből származik. A keresztesek idejéből való kút káváját 1893-ban távolították el, mikor a mai kutat újjáépítették.

Jákob kútja Jézusnak a szamariai asszonnyal való találkozás helye, amelyről János evangéliuma tudósít a 4. fejezetben, a korai keresztény időben látogatott szentély volt.

A régi zarándokfeljegyzések bizonyítékai

Szychar 65 km Jeruzsálemtől és 75 km Názárettől. A régi útnál találjuk, amely az országot átszeli Jenintől a déli Beersebáig. Ezen az úton több jelentős bibliai szent hely található: Dothan, Szebaszte, Szychar, Silo, Bethel, Jeruzsálem, Betlehem és Hebron. Szent János evangéliuma szerint (4. fejezet) Jézus áthaladt Szamarián és egy Szychar nevű falu közelében leült a kútnál. Itt történt a beszélgetés Jézus és a szamariai asszony között.

A híres egyháztörténész Cezareai Euszebiosz (263-339), Onomasztikon című munkájában, felsorolja Szychar, Szichem, Jákob kútja és József pátriárka sírját, a Garizim és az Ebal hegyet. Ez is bizonyíték arra, hogy a keresztény hagyomány számára ezek a helyek már a 3. században léteztek. Euszebiosz Szychar földrajzi fekvését is rögzíti: Neapoliszhoz közel, Neapolisz „előtt”. Euszebiosz ezzel biztosan azt akarja mondani „keletre” és ezzel megadja Jákob kútja fekvését.

A bordeauxi zarándok (Kr.u. 333) írja, hogy Jákob kútjánál egy fürdő van, amelyet a kút vize táplál. Ez valószínű keresztelőkút volt, amit a zarándokoknak mutattak. Néhány évtizeddel később Szent Jeromos (kb. 347-419/20), aki Euszebiosz *Onomasztikonját* latinra fordította, azt írja, hogy Jákob kútjánál egy templomot építettek. Ezt a templomot, amiről itt Jeromos beszél, vagy Germanusz, Neapolisz püspöke vagy utódja szentelte fel. Germanusz számunkra is ismeretes, aki több zsinaton vett részt: Ankyra és Nea Cezarea (314) és az

ismertebb Nicea-i zsinat (325). Ezenkívül a szíriai Szent Efrém diákonus (kb. 306-373) is megemlíti egyik himnuszában a templomot Jákob kútjánál.

Szent Jeromos 108. levelében beszámol Szent Paula zárandokútjáról, amelyet betlehem-i kolostorba vonulása előtt végzett. A levélben találjuk: *„Paula Szichembe jött, amit sokan Szychorral tévesztenek össze, ami a mai Neapolisz. Meglátogatott egy templomot a Garizim hegy oldalán, a kút közelében, amelynek szélére az Úr szomjasan leült, és ahol az ő szomja a szamaritánus asszony hite által megenyhült.”* Jeromosnál gyakran előfordul, hogy földrajzi adatai mellé magyarázó jelentéseket fűz. Itt is nem csak a szamariai asszony gyógyult meg a Jézustól felkínált élő víztől, hanem Jézus szomja is megenyhült az első szamariai tanítvány hívő válasza által. Modern exegeták ezzel szemben inkább Szent János evangéliumából az időbeli meghatározásra figyelnek. Jézus fáradtan és szomjasan érkezik *„a hatodik óra körül”* a kúthoz (4,6). Ez utalás a Kálvária időpontjára, Jézus halálára, mikor ő utoljára szomjazott.

A Madaba térképen (Kr.u. 560-ban) mindkét hely, Szychar és Jákob kútja szerepel, Szychar *szychora* néven, a Jákob kútja egy vignettával, ami egy templomot jelent. A gall püspök Arkulf Kr.u. 680 körül több éves zárandokúton volt Palesztinában, szintén megemlíti, hogy Jákob kútjánál a templomnak görögkereszt formája van. Egy értékes rajzot is közöl a kút fölé épített szentélyről.

A 13. században a keresztések a bizánci templom fölé nagy bazilikát építettek, amelyet a betániai bencések gondoztak. A keresztések bazilikájának kriptájában a presbitérium alatt volt a 32 méter mély kút. (A mostani új templomban a kúthoz való bejárat a presbitérium előtt van, egy nagyon szép ikonosztáz mögött.)

Ezekre a korai értesülésekre támaszkodva elmondhatjuk, hogy a korai keresztény időktől kezdve ismerték és látogatták a zárandokok a szamariai asszony kútját.

Problémát jelenthet Szychar helység meghatározása, ahonnan az asszony a kúthoz érkezett. A bordeauxi zárandok szerint Szychar falu körülbelül ezer lépésre van Neapolisztól. A hagyomány szerint ez Aszkar arab falu lehet, amely a középkorban keletkezett és az

Ebal hegy oldalán Jákob kútja közelében fekszik. Aszkar katonai szó, ami nem a görög nyelvből származik. Egyes modern exegeták szerint ezért nem lehet azonosítani Aszkart Szycharral. Egy másik név, ami gyakran feltűnik a Jákob kútja helyrajzában, a Tell Balata, amit Szichemmel lehet azonosítani. Balata arabul „tölgyet” jelent és kb. 50 méterre nyugatra van Jákob kútjától. A Balata név bizonyosan utal az Ábrahám vándorlásánál szereplő „*More tölgyére*” (Ter 12,6). De a Balata szót a bordeauxi zarándok írásából is levezethetjük: „*1000 lépésre tőle van egy hely Szechar névvel, ahonnan lejött a szamariai asszony a helyhez, ahol Jákob a kutat ásta, hogy vizet meríthessen belőle; ott beszélt Urunk Jézus Krisztus vele. Platánok is vannak ott, amelyeket Jákob ültetett, és van egy fürdő, amelyet a kút lát el vízzel*”. Balata és Aszkar mindenképpen a környékhez tartoznak, ahol a szamariai asszony kútja található.

Garizim és Ebal hegye és a szamaritánusok

A Garizim és az Ebal hegy Jákob kútja közelében, szorosan összefügg a bibliai és a szamaritánus hagyománnyal. Jézus és az asszony beszélgetésében a Garizim hegy is szerepel. Amikor az asszony ezt mondja: „*Atyáink ezen a hegyen imádták az Istent*” (4,20), akkor ez alatt egyértelműen a Garizim hegyet érti. Ez a mondat a szamaritánusok hitére utal, akik szent hegynek tartották a Garizim hegyet. Zsinagógáikat mindig ennek a hegynek irányába építették, míg a zsidók zsinagógái Jeruzsálem felé irányulnak.

Egy Délosz szigetén élő szamaritánus csoport Kr.e. 3. századi zsinagógájának feliratában olvassuk

„*A Déloszon (tartózkodó) izraeliták, akik Argarizin szent szentélyébe viszik áldozatukat...*”

Argarizin alatt Garizim hegye értendő.

A szamaritánusok történelmük minden fontos eseményét Ábrahámtól Mózesig, Józsuétól Sámuelig erre a hegyre helyezik: Moria hegyét Ábrahám történetéből, a Sinai hegyet, Galgala szentélyét, Jeruzsálem templomát is összeköttetésbe hozzák Garizim hegyével. Ezért a liturgikus naptár minden ünnepét, különösen a húsvéti ünnepeket a Garizim hegyen ünneplik.

A szamaritánusok és a zsidók közti feszült viszony Jézus és a szamariai asszony közötti beszédben is látszik. A szamaritánusok nemcsak a zsidók, de a korai keresztények számára is komoly problémát jelentettek. Az Ószövetségben Jézus Sirák fia könyvében kemény elítélést találunk a szamaritánusokról: „*a balga nép, amely Szichemet lakja*” (50,26). Ez a mondat megfelel a negatív ítéletnek, amit a Királyok második könyvében találunk Szamaria lakosságáról (17,24-41). Ez a szöveg kijelenti, hogy a szamaritánusok hite nem egyeztethető össze a Kr.e. 5. és 6. században keletkező zsidó vallással. Ebben a szövegben az áll, hogy Szamáriában két nép él. A szamaritánusok nem igazi izraeliták, ők idegenek, akiket az asszír királyok telepítettek ide. Bálványokat imádnak, a törvényt és a prófétákat nem ismerik.

A fogság után az 5. században Ezdrás és Nehemiás idejében Jeruzsálem és a templom ismét felépült, de a két csoport kölcsönösen elítélte egymást. A szamaritánusok szövetkeztek Szanballat kormányzóval, hogy Jeruzsálem ne kapja meg függetlenségét (vö.: Ezd 4,12-23; Neh 3,33-34; 6,1-9), a zsidók pedig visszautasították a szamaritánusok segítségét Jeruzsálem falainak felépítésére (Ezdr 4,5). A Talmudban viszont több pozitív utalás is található: „*Mikor tudjuk őket (a szamaritánusokat) visszakapni? Ők mégis csak hozzánk tartoznak. Eltávolodtak tőlünk, de egy napon vissza fognak térni hozzánk*” (Talmud Kutim 28. fejezete). A teljes elítélés és a közeledés kívánsága található a szövegekben. A korai egyház hozzáállása sem nagyon különbözött a szamaritánusokról a zsidók véleményétől. Szent János evangélista így fejezi be elbeszélését Jézus és a szamariai asszonnyal való találkozásáról: „*Abból a városból sokan hittek benne a szamariaik közül*” (4,3). Az ApCsel is beszámol Fülöp diákonus egyik sikeres szamariai missziójáról (ApCsel 8,4-25). A Nablusból származó Szent Jusztin mártír tanú arra, hogy az ő idejében itt szamaritánus eredetű keresztény közösség volt.

A szamaritánusok és a zsidók valamint a keresztények közötti viszony történelme két szomorú epizódot ismer. Kr.e. 128-ban a Hasmoneus Johannes Hyrkanus király (Kr.e. 135-104) lerombolta Szichem városát és a Garizim hegyen a szamaritánusok templomát. Josephus Flavius is ír erről „*A zsidó háború*” című művében. Két bizánci császár, Zenon Kr.u. 480-ban és Jusztinian Kr.u. 530-ban egy-egy szamaritánus felkelést vert le. A szamaritánus szentély helyett Garizim hegyén Zenon császár bazilikát építtetett Mária az Isten anyja (Theotokosz) tiszteletére. Jusztinian császár aztán a szamaritánusokat Garizim környékéről is száműzetésbe kényszerítette. Kevés szamaritánus maradt életben. Csak a 20. század folyamán telepedtek le ismét szamaritánusok Nablusz városában a Qiryat Luza negyedben, Garizim hegyén és az izraeli Holon városban.

Szent Photina hagyománya

A szichemi asszony Jézus egyik első tanítványa volt, bár az evangélium nem említi nevét. Ő a szamaritánus közösségből jött. Az egyház első évszázadaiban nagy érdeklődés kísérte ezt az asszonyt és különböző legendák vették körül. Mint a legtöbb újszövetségi bibliai szereplőt a népi jámborság a szentek sorába iktatta. Régi helyi hagyomány szerint „*Photina*” volt a neve, két fia volt József és Viktor. *Photina* görög szó és passzív értelemben „*a felvilágosított*” vagy „*felvilágosító*” a jelentése, aktív értelemben az, aki a fényt hordozza. A római naptár szerint Szent Photina mindkét fiával együtt Néro alatt vértanúhalált halt. Ereklýéit hosszú ideig Rómában a Falakon Kívüli Szent Pál bazilikában tisztelték. Egy későbbi bizánci hagyomány szerint a „*szent szamariái asszonyt*” a neapoliszi katedrálisban tisztelték. Kr.u. 808-ból származó irat Nagy Károlytól a „*Commemoratorium de Casis Dei*” is állítja, hogy Neapolisz „nagy templomában” (*ecclesia magna*) található a szamariái asszony sírja. A Madaba térképen Neapoliszt egy vignetta jelöli, ami védőfalat, színházat, *cardo*-t és több templomot is ábrázolhat. Ezen templomok egyike lehet az a „*nagy templom*”, amelyik a szamariái asszony emlékéét őrizte. Ezt a templomot később mecsetté alakították át, a keresztések idejében pedig ismét keresztény bazilika lett. A keresztés időkől származó portál, ami a jeruzsálemi Szentsír templom portáljához hasonlított, látható volt az 1927-es földrengésig.

OLVASÓINK KÉRDEZIK

☞ **Kérdés:** A Hegyi Beszédben Jézus azt kéri tőlünk, hogy szeressük ellenségeinket (Mt 5,44). Hogyan kell ezt értenünk ill. megvalósítanunk?

Válasz: A Hegyi Beszédben Jézusnak olyan tanácsai, kérései hangoznak el felénk, amelyeket nemhogy nem könnyű megtartani, hanem néha úgy gondoljuk, hogy lehetetlen is. Elsősorban az ellenség szeretetére gondolhatunk, hiszen, ha meg is próbálkozunk vele néha, úgy érezzük, hogy lehetetlen szeretni azt, aki bánt bennünket, aki árt nekünk, rosszat beszél rólunk, gonosz hozzánk, haragszik ránk. Azért gondoljuk ezt lehetetlennek, mert azt hisszük, hogy a szeretet az öröm, a szeretet az érzelem.

Valójában az igazi szeretetnek kísérője lehet az öröm, az érzelem, a szimpátia, de nem ez maga a szeretet. Hogy hogyan lehet ellenségeinket szeretni, arról Jézus többször is beszél, de most inkább nézzük azt, hogy ő maga hogyan valósította meg ezt, hiszen ebből tanulhatunk a legtöbbet.

Az első, amire figyelniünk kel, az az, hogy Jézus az ellenségével, a rosszakaróval is ugyanúgy cselekszik, ugyanúgy bánik, mint akik számára kedvesek és jók hozzá. Tudjuk, hogy Jézus az utolsó vacsora alkalmával megmosta tanítványai lábát, és biztos vagyok benne, hogy Júdás lábát is megmosta. Nem mondta azt, hogy te kedves Júdás mit keresel itt, takarodj innen, hanem szépen sorbavette minden tanítványát, megmosta János lábát, meg Péterét, a számára nagyon kedves tanítványokét, de ugyanúgy szeretettel megmosta Júdásét is, akiről tudta azt, hogy el fogja árulni őt. Ez, bár nem szerepel külön az evangéliumban, mégis biztos, hiszen Jézus Júdásnak is adott személyesen ételt, falatot a tálból.

Az utolsó vacsora szertartásához hozzátartozik, hogy a családfő minden ott lévőnek, együtt ünneplőnek saját maga nyújt részt az ételből. János evangéliuma kiemeli, hogy Jézus Júdásnak is nyújtja a tálba mártott falatot. Jézus tehát ugyanúgy viselkedik ezzel a tanítványával is, mint a többiekkel, jóllehet tudja róla, hogy az ellensége és árulója. Ez tehát az első megállapításunk. Hogyan szeresse az ember az ellenségét? Ugyanolyan cselekedetekkel, mint a barátait.

Ne érzellemmel és szimpátiával, mosollyal, hanem cselekedettel, jótéteményekkel kell viszonyulnunk ellenségeinkhez is.

A második gondolat, ami segítségünkre lehet, ha megfigyelhetjük, hogy Jézus sajnálja azt, aki neki ellensége. Júdásról azt mondja, hogy jobb lett volna, ha meg se született volna. Ebből világosan látszik, hogy Jézus sajnálja Júdást. Nem gyűlöli, nem haragszik, hanem sajnálja, aggódik érte – hisz a sajnálat ezt jelenti. Számunkra is segítséget jelenthet az ellenséget illetően, ha nem az érzelmeinkre, a fájdalmunkra figyelünk, nem a megbántásra, hanem az illetőnek a lelki világára, az illető tévedésére, helytelen magatartására. Az is megkönnyítheti a dolgunkat, ha igyekszünk megérteni, hogy miért viselkedik valaki így.

A következő, amit megfigyelhetünk Jézusnál, hogy próbálja meggyőzni az ellenséget. Amikor az egyik poroszló arcul üti őt, akkor azt mondja neki: „Ha rosszul szóltam, bizonyítsd be, ha pedig nem, akkor miért ütsz engem?” Megpróbálja rávezetni az őt bántó embert a tévedésére, magatartásának helytelenségére. Segíteni az ellenséget, hogy észrevegye hibáját, nem erőszakkal, nem durván, nem megalázva, hanem szelíden és tapintattal, hogy vegye észre magát.

És végül ami a legfontosabb: Jézus a kereszten imádkozik gyilkosaiért: „Atyám, bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek!”. Ebben még az érvelés is benne van az Atya felé, az indoklás, hogy az Atya miért bocsásson meg. Azért mert nem gonoszságból hanem tévedésből cselekszenek. Jézus még az Atyát is igyekszik meggyőzni arról, hogy meg lehet ezeknek a gyilkosoknak bocsátani, hisz tévedtek. S ami szintén nagyon lényeges: Jézusnak az lenne a fontos és annak örülne, ha az ő gyilkosainak Isten megbocsátana, és nem kellene elkárhozniuk.

Jézus nemcsak kérte, hogy szeressük ellenségünket, hanem példájával meg is mutatta, hogy hogyan lehet ezt megvalósítani. Nem az érzelmeinkre, saját fájdalmunkra kell figyelni, hanem ugyanúgy cselekedni, viselkedni az ellenséggel is, mint azzal, akit szeretünk. Nem elítélni, nem a gonoszságát firtatni, keresni, hanem sajnálni. Nem is elítélve, nem magunkban elmarasztalva, mert az igazi sajnálat nem ezt jelenti. Segíteni, hogy a tévedéséből kijöjjön és másként viselkedjen, és amikor mi már mindent megtettünk, akkor természetes,

hogy Istent is kérjük azért, hogy az illető megváltozzék, Isten vezesse jó útra és bocsásson meg neki.

Jézusnak ez a kérése talán a legnehezebbnek látszik, de nem lehetetlen. Nem lehetetlen, és Jézus bízik bennünk, hogy így fogunk cselekedni. Nemcsak azért, mert ő parancsolja, hanem azért is, mert megértjük, hogy az emberi nagyságnak az a legszebb példája és megvalósulása, ha valaki így tud viselkedni: nemcsak a barátait szereti, hanem az ellenségeit is. Jézus bízik bennünk, és tudja, hogy az ő segítségével meg tudjuk és meg fogjuk ezt tenni. (T.B.)

A náci Biblia – Hitler újraíratta a Bibliát, mert nem tudta bedarálni teljesen a német egyházakat a náci mozgalomba. A meghamisított Szentírás a második legnépszerűbb könyv volt az akkori Németországban, a Mein Kampf után.

Látva a német egyházak befolyását, 1939 májusában döntött úgy a náci felsővezetés és Hitler, hogy az Ó és Újszövetséget át kell írni a náci ideológia szempontjai szerint. Az ötlet abszurditását jól jelzi, hogy az egyik cél a zsidó referenciák kiiktatása volt a Biblia egészéből. Hitlerék verziójában Jézus az árja ideológia szószólójaként jelenik meg. A csoport vezetőjének Hitler Walter Grundmann-t nevezte ki, aki mielőtt náci lett volna, protestáns teológus volt.

A führer parancsára alakult teológiai intézet központja Eisenachban volt, ahol a Szentírás „zsidótlánításán” dolgozott több tucat náci történész és ideológus. Teljesen átszerkesztették a bibliai szövegeket, és eltávolítottak mindent, ami nem volt összeegyeztethető az árja ideológiával. Az átírt Bibliát több százezer példányban nyomták ki, és a Mein Kampf mellett a legnépszerűbb könyv volt a náci Németország háztartásaiban. A háború után hosszú ideig semmit nem lehetett tudni a Hitler Bibliákról, mert a hívők a nácik bukása után az összes fellelhető példányt megsemmisítették, mint Isten káromló könyvet. A nyolcvanas évek végén került elő néhány példány, de a kétezres évek közepéig a nyilvánosság elől el volt zárva a tartalma.

TÁRSULATUNK ÉLETÉBŐL

Valódi könyvművészeti ritkaságot jelentetett meg a szlovákiai IKAR Kiadó a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulattal együttműködve: a **Bécsi Arany Biblia** magyar nyelvű változatát 2011. szeptember 21-én, szerdán 11 órakor mutatták be sajtótájékoztató keretében az MKPK székházában.

A pazar bőrkötéssel, aranyozott veretekkel és csattal, nagy formátumban megjelenő Szentírást közel 300 egyedülálló könyvfestmény díszíti, amelynek nagy része fóliás aranynyomtatás. A mindössze 600 példányban megjelenő Bibliából egyet **Erdő Péter bíborosnak**, a Magyar Katolikus Püspöki Konferencia elnökének ajándékozott Ing. **Andeas Kaulfuss**, az IKAR Kiadó képviselője és **Tarjányi Béla** biblikus professzor, a Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulat ügyvezető elnöke. A könyvbemutatón közreműködött: Szabó Sándor barokk fuvolán és Ursu Gábor barokk lanton.

Megvásárolható: www.becsiaranybiblia.hu

Hittantábor 2011, Gerecse – A Kerecsendi Római Katolikus Egyházközség július végén, két váltásban, közel hetven gyermeket táboroztatott a Gerecse hegységben, az esztergomi Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium pihenőházában.

Ez volt az egyházközség 14-15. tábora. A lehetőséggel zömmel a kerecsendi Dankó telep gyermekei éltek, akik közül egy éve 23-an keresztkedtek meg, s idén júniusban 25-en járultak szentáldozáshoz Mátraverebély-szentkúton.

Egy-egy tábori csoport létszáma elérte az 50 főt, mert az ország legkülönbözőbb felsőoktatási intézményeiből jöttek diákok, hogy a táborozókat segítsék munkájukkal. Legtöbbjük a SZÓSZ – azaz Szó Szerint Keresztény egyetemközi diákszövetség révén került kapcsolatba a kerecsendi gyerekekkel, közülük többen rendszeres segítőkke váltak. Ugyancsak többen a Nyolc Boldogság Közösség által szerve-

zett Táborhegyi Napokon hallottak a misszióról, s e kapcsolat révén jelentkeztek segítőknek. A táborban szeretetszínházzal, közös munkákkal, szentmisékkal, kirándulásokkal, énektanulással múltatták az időt a résztvevők. Nagy ajándék volt, hogy mindkét csoport megnézhetette Esztergom szépségeit. Az első csoport a Bazilikában is részt vehetett szentmisén, amit Székely János püspök úr mutatott be. A második csoport viszont a ferences templom és gimnázium vendége volt az Esztergomban töltött napon.

A résztvevők köszönetet mondanak a tábor létrejöttéért minden segítőknek és adományozónak, többek között s Szent Jeromos Katolikus Bibliatársulatnak is. (*E. Román Kata*)

Szentírásvasárnap 2010-ben Székelyudvarhelyen az erdélyi Katolikus Magyar Bibliatársulat szervezésében

Biblia-nap a közösségépítés szellemében – Szeptember utolsó vasárnapján a Szentírást ünnepeljük. Lassan hagyománnyá válik, hogy ezt egy Főegyházmegyei Biblianappal tesszük. Ez volt az első év, amikor Jakubinyi György érsek úr körlevélben kérte a papságot, hogy mindenütt rendezzék meg a Biblia-napot, és anyagilag is támogassák a Bibliatársulat munkáját (ld.

www.biblia-tarsulat.hu/dokum/erdkorlev.doc). A Biblia-napok ünneplése nálunk két éve kezdődött Csíkszeredában, tavaly Marosvásárhelyen folytatódott, az idén **Székelyudvarhelyre** esett a választás, október másodikára. És ki szervezhetne volna más, mint a Katolikus Magyar Bibliatársulat, élén **dr. Nagy József** (*alias Szaxi páter*) tanár úrral és munkatársával, **Magos Gyöngyvérrel**. Természetesen felsorakoztunk mögéjük mi, a KMB-sek lelkes csapata, és még sok más hívó is.

Az Udvarhelyiek olyan melegen fogadtak, hogy észre sem vettük, hogy nem csak kinn hűlt le az idő, hanem bizony a teremben is. A találkozás örömeiben levettük a kabátokat, majd körülbelül húsz perc múlva igencsak visszakapkodtuk őket.

Énekekkel kezdődött, mint mindig. „A Te nevedben mi együtt vagyunk” – énekeltük a gitárokkal felszerelt gyermekekkel (vagy fiatalokkal? – meg ne sértsem őket), akik Istennek és nekünk ajándékozták a napjukat, hogy a Szentírást ünnepeljék velünk. Köszönjük, szép volt! És egy nem mindennapi eseménynek voltunk résztvevői: a Szentírás trónraemelésének. Mint megtudtuk **Kovács Péter** atyától, a II. Vatikáni Zsinat minden ülése elején trónra emelték az Írást, hogy mindig szem előtt legyen a Lényeg.

Házigazdaként **Mátyás Károly főesperes** úr köszöntötte a közel száz résztvevőt. És tett egy vallomást – nagyon meggyőző volt. Elmondta, hogy elfelejtették lefoglalni a termet, ahol amúgy minden szombaton történik valami. De erre a napra nem kérte ki senki. Hát lehet ezt nem jelnek venni?

Ezután Szaxi páter hivatalosan is megnyitotta a rendezvényt. Elmondta, hogy a főegyházmegegyében a közösség éve lesz az idejé. Azé a közösségé, ahol az Igében jelenlevő Istent úgy szeretjük-dicsőítjük, hogy egymást nyitott lélekkel elfogadjuk.

A nap moderátora, mint mindig, **György Tibor marosvásárhelyi plébános** úr volt. Kedvesen, a tőle megszokott szeretettel konferált. Elmondta, hogy a közösség legfontosabb tulajdonságai a rendkívüli tisztelet és a befogadóság: nincs nagyobb ajándék, mint amikor valaki a lelke mélyéből mond valamit. Hát ő megajándékoz minket minden alkalommal...

Következett két tanúságtétel. **Mărculescu Cotiso** egy nagy felfedezését osztotta meg velünk: amíg csak a tudását akarta továbbadni a Szentírással kapcsolatosan, senki nem volt rá igazán kíváncsi. Aztán egy tanfolyamon Izajást olvasták: „a mi fájdalmainkat Ő hordozta...”. És most Cotisot idézem: „akkor hasított belém, mintha falak dőltek volna össze: ez rólam szól, értem történt. Ha egyedül lennék a földön, akkor is megtette volna. Úgy hatott rám, mintha bomba robbant volna. Nem tudást, hanem élő és hatékony Igét, életet kell továbbadnom. Addig semmit nem éltem át abból, amit tudtam” - mondta. Érdekes, hogy amint elkezdte megélni az Igét, azonnal kíváncsiak lettek rá az emberek. Most is ezt csinálja, kívánjunk neki sok sikert!

Benczédi Kati elmondta, hogy kislány korában zenével dicsőítette Istent. A bibliaolvasásról és -értésről azt gondolta, hogy csak a papoknak sikerülhet. Aztán férjhez ment, és megszületett a gyönyörű lánya, aki György Tibi papbácsinál volt elsőáldozó. És ő azt tartja, hogy jó alkalom a gyermekek elsőáldozásra való felkészítése arra, hogy egy kicsit a (kommunizmusban felnőtt) szülőket is nevelje. Ezt a munkát megosztja Magos Gyöngyivel. Egy évig találkoznak a szülőkkel is, aztán az elsőáldozás után sokan közülük „ottragadnak” valamelyik bibliás csoportban. (Csak zárójelben jegyzem meg, hogy én is így kerültem ebbe a csapatba – hálás vagyok érte.) Kati szerint a

KMB jó csapat. „Még nem vagyunk tökéletesek – nem is leszünk?” – tette fel a kérdést. „Talán nem”, válaszolt, „de akkor is jó idetartozni” – mondta, sűrű helyesléseink közepette.

Szünet után **Szaxi páter** rövid, de nagyon tömör előadása következett a közösségről. Elmondta, hogy mindenki csak a gazdasági krízisről beszél. Pedig krízis van az Egyházban is, hiszen csökken a hivatások száma. De beszélhetnénk akár család-krízisről is, vagy inkább hit-krízisről. Viszont a Szentírás Lelke képes életet fakasztani: az Egyház a Szentháromság szeretetközösségéből származik, és ebből is él. Akkor megoldás lehet a krízisre is. Legyen az Egyház a közösség otthona, ahogy II. János Pál Pápa szorgalmazta. Mert gyökere Isten szeretete, tagjai pedig legyenek olyan egységben, mint Krisztus Teste, hiszen, ahogy Szent Pál mondja, az Egyház a Szentlélek temploma. Hangsúlyozta a keresztyén identitás fontosságát, egymás szolgálatára hívott meg minket. Aki az Eukarisztiában Jézus szeretetéből táplálkozik, az adja is tovább ezt a szeretetet. Majd feltette a kérdést: vajon az őskeresztyén közösségek tökéletesek voltak? Nem, válaszolta, voltak már akkor is problémák. Amit tanulnunk kellene tőlük, az az, ahogyan megoldották őket: krisztusi módon. „Szenvedjétek el egymást szeretettel”, mondja Szent Pál Jézus szellemében, szolgáljuk Istent és egymást, a közösséget az új parancs szerint. Végül Sienai Szent Katalint idézte: „ha olyanok lennétek, amilyeneknek lennetek kellene, lángra gyújthatnátok egész Itáliát”. Innen már csak egy lépés, miként tudnánk mi lángra gyújtani egész Erdélyt...

A délelőtti foglalkozás végén kreatív tevékenységre hívott minket Gyöngyi (**Magos Gyöngyvér**). Rajzoltunk, mindenki a saját plébániáját-közösségét. Majd meg is elevenítettünk kettőt. Izgalmas volt látni, milyen kapcsolat alakulhat ki pap és hívek, illetve különféle közösségek között. Számomra talán az volt a legmeghatóbb, amikor egy pap-résztvevő beállította maga mögé a Rózsafüzér-csoportot meg a családi csoportot mondván, hogy olyan jó érezni hátulról a támogatásukat. És eltöprengtem, vajon hány papunk érzi ezt? Ott állunk mi, hívek, mögöttük? Imádkozunk értük? Támogatjuk őket? Ők értünk folyamatosan dolgoznak. Mi mit adunk nekik cserébe? Én személyesen mivel segítem a papom munkáját? És ha eddig nem tettem, ezután mit fogok vállalni a közösségemért folytatott munkából?

Ebédészünet következett: volt, amit megvitatni, miközben az udvarhelyiek ajándék-szendvicseit majszolgattuk. Aztán kicsoportos beszélgetés következett a közösségi szabályokról a Máté-evangélium alapján. Minden csoport önállóan vonta le a saját következtetéseit másságról, kiközösítésről, ítélke-

zésről, megbocsátásról. Kemény dolgok, minden közösség velejárói. Hogyan kezeljük őket? Jézus hogyan oldaná meg a felmerülő problémákat?

A nap fénypontja a szentmise volt. Minden szentmise élmény. De amikor egy kis közösség a saját életét viszi bele a legszentebb Áldozatba, hát az leírhatatlan. A KMB-s szentmisék mindig ilyenek. Aki csak teheti, vegyen részt egy ilyen rendezvényen! Mert ezt csak megélve lehet megérezni. És biztos vagyok benne, hogy soha senki el nem felejtí őket. Féltve őrzöm én is a lelkemben az első szabadtéri szentmise emlékét és még számos eseményt. Ezek életünk gyöngyszemei, hogy Tibi papbácsit idézzem. Gyűjtögetjük őket, hogy amikor bajban-gondban vagyunk, legyen mit elővenni...

És a nap végéhez értünk. Már csak egy közös fotó meg a búcsúzkodás volt hátra – ami, ki tudja, miért, de mindig hosszúra nyúlik nálunk. Viszontlátásra november 19-én Marosvásárhelyen, a bibliás hétvégén. Ki ne hagyja senki, aki él és mozog! Vásárhely is nagy szeretettel vár minden Biblia-olvasót, klerikust és laikust egyaránt!

Egy rövid értékelés után nagy nehezen csak elindultunk hazafelé: ott helyben, és a környéken meg *Csikba*, *Gyergyóba*, *Zetelakára*, *Keresztúrra*, *Vásárhelyre*. Remélem, mindenki jól hazaért, és otthon is mindenki mindent rendben talált. Adjon Isten mindannyiunknak szép napokat! És ha mégsem, akkor jusson eszünkbe nekünk is, amit Cotiso már soha nem fog elfelejteni: „a mi betegségeinket ő viselte, és a mi fájdalmainkat ő hordozta” (Iz. 53,4).

Ugron Éva, Marosvásárhely, 2010 okt. 3.-án

Tagságunk egy kis csoportja minden második héten pénteken du. 5-6-ig a Bibliaközpontban **imaórát** tart, hogy Isten áldását kiesdje munkánkhoz, és imáiba foglalja minden egyes társulati Tagunk, Jótévőnk és Olvasónk személyes problémáit, gondjait. Kérjük, a távolból is kapcsolódjanak be ebbe a közös imába. Az imaórák időpontja és az elmélkedések témája: szept.

23.: Kol 3, 16–17; okt. 7.: Gal 4, 1–7; okt. 21.: Róm 8, 28–30; nov. 4.: Róm 5, 12–17; nov. 18.: Róm 5, 18–21; dec. 2.: Jn 1,1-5; dec. 16.: Jn 1,9-11; dec. 30: Jn 1,12-24.

Szeretettel hívunk a közös imára (a helyszínen vagy a távolból bekapcsolódva) minden kedves társulati tagot és érdeklődőt!

KIADVÁNYAINK – HASZNOS AJÁNDÉKOK

„MINDENKINEK MINDENE LETTEM” – Emlékeink Mihály atyáról – a 25 éve elhunyt Opálény Mihályról. Ára: ---

BALÁS BÉLA: KIS IDŐ – Egyháztörténelmit vázlatok. Érdekesítő áttekintése az Egyház 2000 éves történetének. Ára: 980,- Ft.

SZENTFÖLD – DVD – „JÉZUS SZÜLŐFÖLDJÉN MEGSZÓLAL AZ ÖRÖMHÍR” – kb. 1000 színes kép, közben az adott helyekhez kapcsolódó szövegek hallhatók. Ára: 1600,- Ft.

PÁL APOSTOL NYOMÁBAN – DVD – „A KÖVEK ÜZENETE” – a Pál apostollal kapcsolatos kis-ázsiai helyszínek. Ára: 800,- Ft.

A SZENTFÖLDÖN – JÉZUS LÁBA NYOMÁN – DVD – felvételek és ismertetés a legfontosabb evangéliumi helyekről. Ára (szövegkönyvvel): 1.600,- Ft.

EGY CSODÁLATOS ORSZÁG: EGYIPTOM – DVD I
Vágvölgyi Éva felvételei. A DVD ára: 800,- Ft.

EGYIPTOM – SZENT ANTAL KOLOSTOR – DVD
Vágvölgyi Éva felvételei. A DVD ára: 800,- Ft.

ÉLETÜNK KRISZTUSSAL – DVD – Tarjányi Béla három előadása. Ára: 800,- Ft.

A BIBLIA SZEREPE LELKI FORMÁLÓDÁSUNKBAN
Tarjányi Béla előadása. Ára: 800,- Ft.

MAGYARSÁGUNK ÉS A BIBLIA – CD Ára: 600,- Ft.

IMRE BÁCSI ELBESZÉLI ÉLETÉT – DVD – Mócsy Imre S.J. atyáról. Ára: 800,- Ft.

VÍZ, VÍZ, VÍZ – Vágvölgyi Éva elmélkedése. Ára: 800,- Ft.

A DVD-k és CD-k megvásárolhatók a Bibliaközpontban:

1066 Bp. Teréz krt. 28. I/6., nyitva: H-Cs 9-17.

megrendelhetők levélben vagy telefonon: 332-22-60

ill. e-mailben: jeromos@biblia-tarsulat.hu

Verbum Domini

---

*Egy példány ára 250 Ft
az évi négy szám 1000 Ft (+ postaköltség)*

Roma-integráció (Hittantábor, Gerecse)

---

manet in aeternum
